הײנט 8 זייטען

פרייז 10 גראשען

NAJER FOLKSBLAT

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

נייער פאלקסבלאט

№ 188	Łódź, Środa, 13 sierpnia 1930 r.	אכטער יאהרגאנג	לאדז, מיטוואך, י"ט אב תר"ץ	№ 188

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

די יודישע בעפעלקערונג איז פעראָרימט
און קען נישט אויסהאלטען איהרע אינסטיטוציעס
מעמאריאל פון יודישען קאָלאָ צו דער רעגירונג וועגען סובסידיעס פאר יודישע אינסטיטוציעס

װארשא, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) דאס יודישע קאָלאָ האט זיך געווענדעט מיט א מעמאריאל צו דער רעגירונג וועגען סובסידיעס פאר יודישע אינסטיטוציעס.

אין מעמאריאל ווערט אנגעוויזען, אז די יודישע בעפעלקערונג איז צוליב דעם, וואס זי מוז צאהלען די סלוכה שטייערן אזוי פעראָרימט געווארען, אז זי איז נישט מעהר אומשטאנד אויסצוהאלטען אפילו ווען זי וואלט געוואלט איהרע אינסטיטוציעס. ווי שולען, פילאנטראפישע געזעלשאפטען א. אז. וו.

דאס יודישע קאלא בעט דעריבער די רעגירונג צו בעשטימען סובסידיעס פאר די יודישע אינס־טיטוציעס.

געשטארבען דער לייטער פון מאסקווער מוזעאום

דאנציג, 12 (י. ט. א. טעלעגראפיש) דער לייטער פון דאנציגער מוזעאום האט דערהאלטען א ידיעה פון מאסקווע, אז עס איז דארט געשטארבען דער לייטער פון מאסקווער מוזעאום, דער באקאנטער עטנאלאג באריס סאקאלאוו, א יוד.

זעלבסטשטענדיגע פאליטישע אקציע
נעמען אונטער די ציוניסטען רעוויזיאניסטען

פראג, 12 (י. ט. א. טעלעגראפיש) אין משך פון די פערהאנדלונגען אויף דעם קאנגרעס פון די ציוניסטען רעוויזיאניסטען האט אנשטאט זשאבאטינסקי געענטפערט גראָסמאַנ'ס ליכטהיים.

ליכטהיים האט אין זיין רעדע בעטאָנט, אז די רעוויזיאניסטען האבען נישט קיין צוטרוי צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע און דעריבער דארף די עקזעקוטיווע נישט שטערען די רעוויזיאניסטען אייב זיי וועלען אונטערנעהמען אליין א זעלבסטשטענדיגע פאליטישע אקציע. ווייצמאן האט געדראפט רעזיגנירען, ווייל מיר גלויבען גישט, אז די ציוניסטישע עקזע־קוטיווע איז פעהיג צו ענדערען איהר פאליטיק, זי דארף דעריבער שטיל זיצען ווען מיר הייבען אן אונזער אקציע.

נאך ליכטהיים'ס רעדע האט זיך אנגעהויבען די גענעראל דעבאטע.

צווישען אנדערע'ס האט זיך אנטוויקעלט א שטארקע דיסקוסיע וועגען גראסמאנס פאדערונג, וועגען אפ־שטעלען די געלד־זאַמלונגען קיין ארץ־ישראל.

געגען פארשלאג האבען זיך ארויסגעזאגט די דעלעגאטען פון רומעניע און ארץ־ישראל, וויל באפ וואלט געפאדערט שאפען ארץ־ישראל.

צום סוף האט ליכטהיים אפגעגעבען א בערוהי־גונג אויף א ריידע צייטאטען, וואס זענען בעת די דיסקוסיע ארויסגעזאגט געווארען.

בעמיהונגען אדורכצופיהרען א רעוויזיע
פון אורפאלים פראצעס

ירושלים, 12 (י. ט. א. טעלעגראפיש) אין יפ"א דערגיסט זיך ווערען געמאכט בעמיהונגען, אז עס זאל פארקומען א רעוויזיע פון אורפאלים פראצעס. מען גלויבט, אז ביי דער רעוויזיע פון פראצעס וועט זיך ארויסווייזען אורפאלים אומשולד.

די שמד=פאבריק הינטער לאדז
אין דער ווילע פון „פאטער סימאן" געפינט זיך א גאנצער סעמינאר, וואו יודישע מיידלעך און יונגעלייט ווערען פארגעברייט צו בייטען זייער גלויבען
רעוואלאציעס וועגען דער טעטיגקייט פון די לאדזער מיסיאנערען

אין נעכטיגען נומער פון „5 גראשען בלאט" איז געווען דערצעהלט וועגען דעם ענטדעקטען שמד־סע־מינאר הינטער לאדז. איצט דערוויסען מיר זיך נאך פאלגענדע פרטים וועגען דער גרויסער שמד־אפערע.

מיט 4 וואכען צוריק איז פון דערהיים אויף פאלנא נאס ארויס דער 18־יעהריגער חסידישער בחור'מאן חיימעל ס. און מ'האט נישט געוואוסט, וואו ער איז אהינגעקומען, ער האט נאר פאר זיין אוועקגעהען איבערגעלאזען א בריוועל, אין וועלכען ער האט געשריבען, אז די עלטערען זאלען זיך נישט זארגען וועגען איהם, ווייל ער וועט זיך קיין שלעכטס נישט טון, נאר צוליב געוויסע סיבות מוז ער פון זיי אוועקגעהען. די פערצווייפעלטע עלטערען האבען אנ־געהויבען אלע מאלען צו דערגעהען, וואו זייער גערעטענער וואויל־לערנער חיימעל איז אוועק און וואס האט איהם דערצו געבראכט, קיין שום מיטעל האט אבער נישט געהאט קיין ערפאלג און נישט די מעלדונג אין דער פאליציי.

אזוי זענען אוועק 4 וואכען, ערשט ערגעסט־טען עפענט זיך די טיר ביי יעדער פאמיליע ס. און אויף דער שוועל־בעוויזט זיך נישט קיין אנדערער ווי חיימעל בען סאיז אריבער די ערשטע ערשטוינונג, האט מען אנגעהויבען צו פארשען חיימלען, וואס איז מיט איהם געווען און וואו ער איז אהינגעקומען, האט חיימעל דערצעהלט פאלגענדע אויסטערלישע געשיכטע.

מיט 3 חדשים צוריק האט ער זיך דורך זיינם א חבר בעקאנט מיט א מיסיאנער, וואס ארבייט אין לאדז, דער דאזיגער מיסיאנער, א משומד, קען זעהר גוט לערנען און האט שטענדיג דיסקוסירט מיט חסי־דישע בחורים. אויך ער, חיימעל האט זיך אריינגעלאז־זען אין א דיסקוסיע מיט דעם דאזיגען מיסיאנער און נאך א געוויסער צייט איז ער בעזיגט געווארען. דער מיסיאנער האט איהם אריינגעבראכט אין א צווייפעל וועגען דעם אלעם און וואס ער האט ביז איצט געגלויבט, אז ער האט איהם פשוט משוגע געמאכט, ביז צום סוף האט חיימעל מסכים געווען אוועקצו־געהען אין סעמינאר, ווי דער מיסיאנער האט אנ־געהופען און זיך צוגרייטען צום שמד.

און טאקע דאס איז געווען די סיבה, וואס חיימעל האט פערלאזען זיין עלטערענס הויז און איז אוועק. פון געלד האט ער נישט בעקומען, נאר דער מיסיאנער האט איהם פאר איהם איינגעקויפט נייע קורצע מלבושים, אנשטאט די לאנגע, וועלכע חיימעל האט געטראגען און דאס איהם ערגעץ אוועקגעפיהרט אויף אנ'אויטא. דער אויטא האט זיך אפגעשטעלט אין א דארף און א שעהנער ווילע, וועלכע איז געשטאנען אין א גארטען.

ווי זענען צוגעקומען אהין אריינגעגאנגען און דער מיסיאנער האט חיימלען פארגעשטעלט פאר א שעהנעם הויכען הער מיט א ווייסער בארד, דעם מיסיאנער האט איהם אנגערופען „פאטער סימאן".

די אנפאהמע, וואס חיימעל האט דארט בעקומען, איז פשוט נישט צו בעשרייבען, ער האט געהאט א בעזונדער ציממער בעצירט מיט בילדער, ער האט בעקומען צו עסען פון שענסטען און בעסטען.

אויף צומארגענס האט זיך חיימעל ארומגעזעהן, אז ער איז נישט אליין אין דער ווילע מיט „פאטער סימאן", נאר א תוך איהם זענען נאך פערהאן עטליכע יונגעלייט, אין עלטערער יאר און עטליכע פריילינס, וועלכע זענען געקומען צום פאטער סימאן אויסצו־לערנען „די נייע תורה" און צוגרייטען זיך צום שמד.

דער „פאטער סימאן" איז א זעהר געבילדעטער מאן, מיט פיל קענטניש אין תלמוד און אין עלטליכע לימודים, דער ארבייטס־טאג אין „סעמינאר" איז נישט געווען קיין שווערער, אבער געריג געגאנגען איז מען דאך נישט, מ'האט געלערנט פערשידענע לימודים און זעהר לעבהאפט דיסקוסירט, צווישען די שילער זענען געווען עטליכע, וואס האבען זעהר וועניג געקענט וועלטליכע לימודים, האט זיי „פאטער סימאן" געגעבען ספעציעלע לעקציעס.

די שילער האבען פיל שפאצירט אין גארטען ארום דער ווילע און דער עיקר האבען זיי פיל גע־לייענט די ביכער, וועלכע „פאטער סימאן" האט זיי געגעבען, דערפאר איז וועניג ווער פון זיי ארויסגע־גאנגען אויסער דעם גארטען, ערשטענס הערפאר, ווייל קיינער האט זיך נישט געוואלט טרעפען מיט קיין פרעמדע מענשען, עפעס האבען זיי זיך געשעהמט און ענדליך צוליב דעם, ווייל זיי האבען פשוט נישט געהאט דרויסען וואס צו טון.

אזוי זענען אוועק עטליכע וואכען און איינגענע־לעהרע, אלע, וועלכע זענען דארט געווען, זענען גע־ווען איבערצייגט, אז זיי געהען טון א גערעכטע און גוטע אך. אממייסטען זענען געווען איבערצייגט די צוויי פריילינס, געגען געבילדעטע און פערשטענדיגע, דערווייל האט מען אין סעמינאר אנגעהויבען צוצו־גרייטען 2 יונגעלייט, וועלכע זענען שוין עטליכע חדשים דארט געווען צום שמד.

אין חיימלען האבען זיך אבער אנגעהויבען ארייג־צוגנבענען ספקות. נאכמעהר חעמאלס, ווען ער האט געזעהען די הכנות, וואס ווערען געמאכט צום שמד פון די צוויי יונגעלייט, חיימעל האט דעריבער געטראכט ווי אזוי זיך ארויסצובעקומען פון סעמי־נאר, „פאטער סימאן" איז אבער נישט געווען קיין נאר, און זעהט אויס, אז ער האט בעמערקט די ענ־דערונג, וואס איז אריינגעטרעטען אין חיימלען, ער האט דעריבער אינספירירט אנדערע תלמידים, זיי זאלען מיט איהם רעדען און געבען צו פערשטעהן, אבער וואס מעהר חיימעל האט געזעהען, אז מען וויל איהם מיט צוואנג פשוט איבעררעדען, אלץ מעהר האט ער זיך געריסען ארויסצובעקומען זיך פון דארט און טאקע מיט עטליכע טעג צוריק נאכט פריה איז ער ארויס פון גארטען און דארף, דא האט ער זיך בייגעפירט הערוואוסט, אז ער געפינט זיך אין א דארף הינטער פאביאניץ.

פערשטעהט זיך, אז ער האט זיך שטארק דער־פרעהט, וואס ער איז אזוי נאהענט צו לאדז, איז צו־געגאנגען קיין פאביאניץ און פון דארט מיט דעם טראמוואי געקומען קיין לאדז און אוועק צו זיינע עלטערען.

קיין לאדזער האט חיימעל צווישען די שילער נישט בעמערקט, דערפאר זענען דארט פערהאן יונגע לייט פון פערשידענע שטעטלעך אין פוילען, פון פער־שידענע שטאנדען און קלאסען.

ווער זיי זענען וועלען מיר איבערמארגען אין הייטיגען „5־גראשען־בלאט"

צו די קופאנען=זאמלער
צו געווינען 100 פרעמיעס פון „נייעם פאלקסבלאט"

פון הײנט אן ווערען אנגענומען אין אונזער אדמיניסטראציע די קופאנען אויפ'ן גרויסען פרעמיען=קאנקורס פון „נייעם פאלקסבלאט"

לויט דער הנחה, וואס איז געמאכט געווארען פאר די קופאנען-זאמלער, איז גענוג צוצושטעלען בלויז 7 קופאנען.

אויף דער בקשה פון די לעזער, ביי וועלכע עס פעהלען געוויסע קופאנען, וועלען געדרוקט ווערען נאך עטליכע צוגאב-קופאנען.

די קופאנען דארפען אפגעגעבען ווערען אין אדמיניסטראציע, פיעטריקאווער 21, אין קאנווערטען, אויף וועלכע עס דארף זיין אנגעשריבען דער נאמען, ביינאמען און אדרעס פון זאמלער.

וועגען טאג, ווען עס וועט פערעפענטליכט ווערען די רשימה פון די זוכי-בגורל, וועט בעזונדער מיטגעטיילט ווערען.

פארוואס האט מארשאל פילסודסקי נישט גערעדט אין ראדאם

עס האט געזיגט די מעסיגע ריכטונג אין דער סאנאציע

וואַרשע, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־ רעספאנדענט) אין די פאליטישע קרייזן ווייסט מען שוין איצט פארוואס מארשאל פילסודסקי האט נישט גערעדט אויפ'ן לעגיאניסטן צוזאמענפאהר אין ראדאם.

די סבה איז, אז מארשאל פילסודסקי האט בעד שלאסען סוף-כל-סוף נישט איננאנצען איינצורייסען מיט'ן סיים און דער אפאזיציע ד. ה. ער האט זיך געלאזט איבערציינגען פון דער מעסיגער ריכטונג אין דער סאנאציע איינצוגעהן אויף א קאמפראמיס מיט דער אפאזיציע.

מארשאל פילסודסקי האט דעריבער נישט גע־ רעדט ווייל לויט זיין מיינונג האט ער געדארפט שארף רעדען.

מ'נייט אויך איבער, אז די רעדעס פון פרעמיער סלאוועק און גענעראל רידז-שמיגלי האבען געזאלט זיין א סך שארפער, ווייל זיי האבען געזאלט זיין א ענטפער אויפ'ן צוזאמענפאהר פון דער אפאזיציע אין קראקא. די מעסיגע ריכטונג אין דער סאנאציע וועלכע קומט איצט צום ווארט, האט אבער, אזוי צו זאגען, „קאנפיסקירט" די שארפע רעדעס און עס זענען געהאלטען געווארען מעהר מעסיגע רעדעס

איבערצוגעבן דעם מלוכה-פרעזידענט א פארערונג צוזאמענצורופן א סיים סעסיע. צו דער ראזינער פא־ רערונג שליסען זיך אן אויך די ענדעקעם.

אין די מאטיווען פון דער פארערונג וועט מען איבערגעגעבן, אז עס איז נויטיג צוזאמענצורו־ רופן א סיים סעסיע, ווייל דער פינאנץ-מיניסטער מאטושעווסקי פירט נישט אויס חיובים דעם בודזשעט.

דער טומעל ארום דער רעדע פון דייטשען מיניסטער טרעוויראנוס

דייטשער אמבאסאדאר אין פאריז פערענטפערט זיך

פאריז, 12 (אט) די פראנצויזישע פרעסע פער־ געהמט זיך שטארק מיט דער לעצטער אוידיענץ די דייטשע צייטונגען מעלדען, אז דער ציל פון ד דייטשע צייטונגען מעלדען, אז דער ציל פון דער וויזיט איז געווען די פראגען וואס זענען פער־ בינדען מיט דער נאהענטסטער סעסיע פון דער פעל־ קער-ליגע, דאגעגען די פראנצויזישע פרעסע פער־ זיכערט, אז היכפטזעכליך האט מען געשמועסט ווע־ גען דער רעדע פון דייטשען מיניסטער באר די אקופירטע געביטען טרעוויראנוס.

ווי בעוואוסט האט טרעוויראנוס אין זיין רעדע געזאגט אז דער לייט-מאטיוו פון דער דייטשער אוי־ סערן-פאליטיק דארף זיין די רעוויזיע פון די גרעניצען.

דער מיניסטער האט אויסגערופען:

מיר וועלען קיינמאל נישט פערגעסען, אז מ'האט הילסאנען מיט אנגוואלדיגע מיטלען געצוואונגען אפ־ צורייסען מזרח-פויסען פון דייטשלאנד. און מיר שטעלען נאכאמאל פעסט, אז די ערקלערט, פון אונ־ זער פוילישען שכן וועלכער האט אין א גרויסער מאס צו פערדאנקען זיין מלוכה-עקזיסטענץ דעם פער־ גאסענעם דייטשען בלוט, קאן געזיכערט ווערען נאר דעמאלט, ווען צווישען פוילען און דייטשלאנד וועלען אויפהערען אלע מיינונגס-פערשידענהייטען און שטרייטען, וואס זענען ענטשטאנען צוליב די אונגערעכטע גרעניצען".

אמבאסאדאר העש זאל האבען ערקלערט, אז טרעוויראנוס האט אויסגעזאגט זיין פריוואטע מיי־ נונג און די דייטשע רעגירונג איז דעריבער נישט פער־ אנטווארטליך.

„עקא דע פארי" שרייבט, אז די דאזיגע ערקלע־ רונג איז זעהר א נאאיווע, ווייל טרעוויראנוס איז א פיל בערעכטיגטער מיטגליד פון דייטשען קאבינעט און א דרייד רעם, ווערט ער בעטראכט אלס הונדעני־ בעגים בעל יצא.

צוגאב-קופאן

דריטע סעריע

פון גרויסען פרעמיען-קאנקורס פון „נייעם פאלקסבלאט"

כדי זיך צו בעטייליגען אין דער 3. סעריע פון פרעמיען-קאנקורס, איז גענוג צו צושטעלען בלויז 20 קופאנען

שנייד אויס דעם קופאן!

א שופה אין דער גרעסטער שוהל אין רומעניען

ווין, 12 (י. ט. א. טעלעגראפיש) אין דער גרעסטער שוהל אין רומעניען, וועלכע געפינט זיך אין מארמאראש שיגעט, איז איינגעבראכען א שרפה די יודען האבען געפרובט צו ראטעווען די ספרי־ תורות, עס איז זיי אבער נישט געלונגען צו פערלעשען די שרפה און מען האט געמוזט ארויסרופען מיליטער.

יוסטיץ-מיניסטער צאר האט אויסגעארבייט א פראיעקט פון א נייער קאנסטיטוציע

וואַרשע, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־ רעספאנדענט) דער יוסטיץ מיניסטער צאר האט שוין אויסגעארבייט א פראיעקט פון א קאנסטיטוציע וואס זאל שוין זיין בעשטעטיגט געווארען דורכ'ן מארשאל פילסודסקי.

ווי מ'ציט איבער איז דער דאזיגער פראיעקט א סך מעסיגער ווי דער פריהערדיגער קאנסטיטוציע פראיעקט פון ב. ב.

מען ווייסט שוין אויך אויף זיכער, אז אנהויב הערבסט וועט זיך פרעמיער סלאוועק רעגירונג זיך אנגעבען אין דימיסיע, די סבה איז זיין, וואס מען וויל שלום מאכען מיט'ן סיים.

אויב די רעגירונג וועט דימיסיאנירען, וועט אלס פרעמיער בעשטימט ווערען דער געוו. פרעמיער זוועסקי, פינאנץ מיניסטער מאטושעווסקי אדער אבער דער האנדעלס מיניסטער קוויאטקאווסקי.

די אפאזיציע וועט פאדערן צוזאמענצורופען א סיים-סעסיע

וואַרשע, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־ רעספאנדענט) די אפאזיציע קרייזען האבען בעשלא־ סען שוין אין די ערשטע טעג פון חודש סעפטעמבער

די וואך פון טרויער אין ארץ-ישראל

צוליב דער יאהרצייט פון די אויגוסט-געשעהענישען

ירושלים, 12 (י. ט. א. טעלעגראפיש) היינט, אין יאהר טאג פון דער חבהנער שחיטה אין איז אלע שוהלען פארגעקומען הזכרות פון די געפאלענע קדושים און עס זענען געהאלטען געווארען טרויער רעדעס. צווישען אנדערע האט אויך געהאלטען א רעדע הרב קוק.

נישט קוקענדיג אויפ'ן פערבאט איינצוארדענען מאסען פייערונגען איז איבעראל געקומען א גרויסער עולם און אין גאנצען לאנד זענען פארגעקומען טרוי־ ער פייערונגען.

די טרויער פייערונגען וועלען זיך ציהען ביז צום יאהר-טאג פון דער צפתער שחיטה, וועלכע איז פאר־ געקומען מיט 6 טעג שפעטער.

ירושלים, (י. ט. א. טעלעגראפיש) אויף די בית-עולמים האבען זיך פערזאמעלט טויזענדער מענשען, גאנץ ירושלים שטעהט אונטערן צייכען פון טרויער. אלע קנאים און פערוויילונגס-ערטער זענען ביז 6 א זייגער געווען געשלאסען.

בעריכט פון דער מאנדאטען-קאמיסיע וועגען א"י

וועט בעטראכט ווערען אויף דער נאהנטסטער סעסיע פון דער פעלקער-ליגע

גענף, 12 (י. ט. א. טעלעגראפיש) עס איז שוין פעסטגעשטעלט געווארען די טאג-ארדנונג פון דער 60-טער סעסיע פון דער פעלקער-ליגע, וועלכע וועט פארקומען דעם 5 סעפטעמבער.

צווישען אנדערע געפינט זיך אויף דער טאג-ארדנונג דער בעריכט פון דער מאנדאטען-קאמיסיע וועגען ארץ-ישראל.

דאגעגען געפינט זיך נישט אויף דער טאג-ארד־ נונג דער בעריכט פון דער כותל מערבי קאמיסיע.

טערקיש מיליטער אריבער די פערסישע גרעניץ

וויען, 12. (א.ט.א.) פון קאנסטאנטינאפעל מעלדעט מען, אז דאס טערקישע מיליטער איז אריבער די פערסישע גרעניץ אויף מזרח פון בארג ארארט

שטאטיש טעאטער

ציגעל-גאס 63.

אסטראלן פון דער

ג. ווילנער טרופע

יאר XV אנס. מ. מזאה. יאר XV

היינט, מיטוואך, דעם 13-טען אויגוסט, 8,45 אווענד, צום לעצטען מאל!

ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק פון י. ל. פרץ

מארגען, דאנערשטאג, דעם 14-טען אויגוסט, 8,45 אווענד, צום לעצטען מאל

„דבוק" פון אנ-סקי.

קוראטאריום פאר ארטאדאקסישע מיטעל-שולען

„חבצלת"

עלטערן, אכטונג!

אלע עלטערן וואס זייערע קינדער האבען דאס יאהר געענדיגט די „בית-יעקב"-שולע און ווילען, אז זיי זאלען ווייטער פארזעצן זייערע למודים, ווערען געבעטען צו קומען אין קאנצעל. פון דער ב"י-שולע צעגעלניאנא 3, דאנערשטאג, ד. 14 שערפיען פון 1–10 פארם.

דעם טיפסטען בייליד דריק איך אויס מיין פריינד ל. לייבושעוויטש צוליב'ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער מוטער נ"ע

זיין געטריסטער

יונה גוטמאן.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטש 20.

היינט, מיטוואך, דעם 13-טען ה.ח. 8.30 אווענט קומט פאר

א דיספוט איבער קדוש-השם

מיט'ן אנטייל: פון בעקאנטען ארבייטער טוער ז ר ב ב ל, דער רעזשיסאר און אינסצעניזאטאר ד"ר מ. ווייכערט, דער לאנגיעהריגער טעאטער טוער און אנפיהרער פון די ווילנער טרופע מ. מזאה.

בילעטען פון 50 גר. צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.

„SIŁA"

וויכטיג פאר לעדער-סוחרים און שיך-פאבריקאנטען!

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז מיר בעזיצען שטענדיג אויף לאגער אלע סארטען קרופאנס, ווי: A, AA, B, BB, ביפעל און האלב-לעדער און ווי אויך קארגעס און באקעס לייכטע און שווערע. ——— מעסיגע פרייזען.

Fabryczny Skład Skór

„SIŁA"

ŁODŹ, Al. I. Maja 19, tel. 165-33.

הזכרה

פרייטאג, דעם 15-טען ד. ח. 10 א זייגער פריה קומט פאר צו דער ערשטער שמערצליכער יאהרצייט אויפ'ן בית החיים

א הזכרה

און די ענטהילונג פון דער מצבה נאך אונזער אונפערגעס־ ליכען זוהן און ברודער

יהודה לייב גוטערמאן ז"ל

ב"ר הערש יואל נ"י

צו וועלכער אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען פינקטליך און צאהלרייך צו ערשיינען.

די פאמיליע.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וענערישע קראנקהייטען, מאנער-שוואכע, אלע פארמען, אנאליזען, פלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8 – 2 נאכמ. און פון 6 – 9 אווענד.

מזל טוב

ווינשען מיר אונזערע ליבע שוועסטער און שוועגערין

רבקה מיט איהר מאן יעקב שמואל זילבער

צו זייער נייגעבוירענעם זוהן און מיר ווינשען א לייכטע ערציהונג.

אברהם בלאכמאן און פרוי

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז. 13 אויגוסט 1930

דער פּלפּול מלוכה און פאלק

צוויישען דער סאנאציע און ענדעקעס איז לעצטענס ענטשטאנען א פאלעמיק אר״ט מלוכה און פאלק.

די ענדעציע ווארפט פאר דער סאנאציע, אז זי שטעלט דאס הויפט־פינטעלע אויפ׳ן טערמין מלוכה, בעת אין אמת׳ן דארף מען רעדען נישט וועגען דער מלוכה נאר וועגען פאלק.

ענטפערט די „גאז. פאלסקא“ אז מלוכה איז שוין אין זיך כולל דאס ווארט פאלק, א שטארקע מלוכה בעדייט א גע׳זונד פאלק. אפאגעט ווערט די „גאז. ווארשאווסקא“ אז פאלק איז א העכערער בעגריף, ווי מלוכה, און אז א פאלק האט נויטיג א מלוכה־ארגאניזאציע בלויז דערפאר, כדי זיך צו מאכען בעקוועמער און בעסער.

גיט זיך די „גאז. פאלסקא“ אונטער און וויל מאכען א פשרה: פאלק און מלוכה איז אלץ א גס, דאס זענען צוויי אויסדריקען פאר איין בעגריף.

בעפרידיגט זיך נישט די „גאז. ווארשאווסקא“ און טרעט ארויס מיט אנ׳אפען לשון:

„ווען מיר זאגען מלוכה, מיינען מיר א מלוכה פון און פאר׳ן פוילישען פאלק, אלזא א נאציאנאלע מלוכה, און ווען איהר זאגט מלוכה — מיינט איהר א מלוכה אויב פאר נישט פאלאקען, פון אזא נאציאנאליטעטען־מלוכה קאן שוין דאס פוילישע פאלק נישט האבען א.א. נוצען.

די סאנאציע־פרעסע האט אבער נישט קיין כוח צו דערפיהרען די אינטערעסאנטע און טאקע אקטועלע דיסקוסיע, ביז ענדע, פיהלט זיך נישט בכוח, ווייזט אויס, צו פארמולירען קלאר איהר שטעלונג, נאציאנאל אדער נאציאנאליטעטען מלוכה און האט דעריבער די דיסקוסיע איבערגעריסען.

ראזעגען האט דער „ראבאטניק“ זיך ארויסגעשטעלט אויף א דיסקוסיע מיט דער ענדעקישער פרעסע. דער „ראבאטניק“ ווייזט אז אז דאס אזוי שטעלען די פראגע, ווי דאס טוט די ענדעציע: „נאציאנאלע אדער נאציאנאליטעטען־מלוכה“ האט קיין זינען נישט. מען דארף רעדען מעהר פערשטענדליכער „פוילען זאל זיין א מלוכה פון בלויז איין פאלק“. דאס וואלט אבער געהייסען אז די ענדעקעס שטרעבען אויסצוראטען אלע נישט פוילישע מינדערהייטען, דאס אבער ווילען די ענדעקעס נישט מודה זיין, פאר׳ן אמת׳ערליכען געפיהל דארפען זיי פאלגענדע פארמולע: די פאליאקען דארפען זיין בעלי־בתים אין איינענעם לאנד, דאס בעדייט, אז די נאציאנאלע מינדערהייטען טארען נישט האבען גלייכע רעכט מיט די פאליאקען. הגם ווי די דאזיגע פארערונג איז א סתירה צו דער קאנסטיטוציע און לאזט זיך נישט ברענגען אין איינקלאנג מיט׳ן מינדערהייטס־טראקטאט, וואס פוילען האט אונטערגעשריבען, לויט וועלכען די מינדערהייטען ווערען געשיצט דורכ׳ן פעלקער־בונד, האבען דעריבער די ענדעקעס פאר׳ן אויסערליכען געברויך אויסגעטראכט א פארמולע: נאציאנאלע מלוכה. אזא פארמול קען מען טייטשען ווי מען וויל.

ה. ענדעקעס, זאגט ווייטער די צייטונג, האבען נישט קיין שום פאזיטיוו פראגראם בנוגע די מינדערהייטען, זייער פראגראם הייסט: פערטיידיגען דאס פוילישקייט. הערען זיי אין דער געזעלשאפט, אז די פאליאקען מוזען זיך אינ׳ם אנגאבענגינגע פוילען פערטיידיגען ווי בעת דער אקופאציע, אז אין לאנד זיצען עפעס אינערליכע שונאים און מען ערלויבט זיך נאר צו צווייפלען אויב די אוקראינער און ווייסרוסען זענען נאר א בעזונדערע נאציע.

וואס שייך ווידער דער סאנאציע זאגט דער „ראבאטניק“ אז אמאל האבען זיי געהאט א פאזיטיוו פראגראם בנוגע די מינדערהייטען. דאס איז געווען זייער קאנצעפסיע וועגען א פוילישע מלוכה געבויט אויף פעדעראטיווע יסודות, די דאזיגע קאנצעפציע האט די סאנאציע שוין בעגראבען און עלבען קבר וואו עס ליגט איהר אמאליגע דעמאקראטישקייט. במשך די פיר יאהר וואס די סאנאציע הערשט האט זי דאס מינדעסטע נישט בעוויזען צו טון לטובת די מינדערהייטען און דעריבער האט זי גע־פון אך אלע נאציאנאלע מינדערהייטען.

די אונטערשטע שורה איז, אז סיי די ענדעציע, און סיי די סאנאציע ענטלויפען פון דעם נאציאנאליטעטען־פראבלעם, וועלכעס איז אבער א זעהר ערנסטע פראבלעם וועלכעס פארערט א לעזונג.

נ.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אוירען־, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקה

9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 227-81.

[illegible] פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך 16 [illegible] 17, פון 10—11 און פון 2—5.

50,000 יודען דארפען בעזעצט ווערען אין בירא־בידזשאן ביז׳ן סוף פון פינף־יאהר פלאן

דער לאנדווירטשאפט־קאמיסאריאט אנערקענט די ארבייט אין בירא־בידזשאן פאר נישט צופרידענשטעלענד

מאסקווע (ט״א). דא איז פערעפענטליכט געווארען דער בעריכט פון דער ספעציעלער קאמיסיע פון קאמיסאריאט פאר לאנדווירטשאפט, וואס איז דעלעגירט געווארען קיין בירא־בידזשאן. אויפ׳ן סמך פון דעם בעריכט האט דאס קאלעגיום פון קאמיסאריאט פאר לאנדווירטשאפט אנגענומען א בעשלוס, אין וועלכען עס ווערט צוגעזאגט: דער לאנדווירטשאפט־קאמיסאריאט אנערקענט די ביז־איצטיגע ארבייט אין בירא־בידזשאן פאר נישט בעפרידיגענד. עס ווערט דעריבער בעשלאסען פארלעגען דער איבערוואנדערונגס־פערוואלטונג, אז זי זאל צוזאמען מיט׳ן „קאמזעט“ און אנדערע פעראינטערעסירטע ארגאניזאציעס, אויסארבייטען אין דער קורצעסטער צייט פראקטישע מאסנאהמען, וואס זאלען בעווארענען די איבערוואנדערונג פון 50 טויזענד ארבייטענדיגע יודען קיין בירא־בידזשאן ביז׳ן סוף פון דעם ערשטען פינף־יאהריגען פלאן. אין היכטען די איבערוואנדערונג דארף מען האבען אין זינען די ענטוויקלונג פון אלע צווייגען פון דער ווירטשאפט אין בירא־בידזשאן. חוץ בעזעצונג פון די איבערוואנדערער איז געפיהרט געווארען אהן א פלאן אוין שטארק פונאנדערגעווארפען, בעוואנדערער אויף די ערטער.

וואס האט זיך שלעכט אפגעשפיגעלט אויף דער ענטוויקלונג פון בירא־בידזשאן. עס איז דעריבער נויטיג צו קאנצענטרירען די גאנצע בעזעצונג ארום די גרויסע סאוויעטישע לאנדווירטשאפטען און אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען. ארויסגעהענדיג דערפון, אז די עקזיסטירענדע ארגאניזאציאנס־סיסטעם קען נישט בעהערשען די וואקסענדע אויפגאבען און ארויפנעמען אלע זייטען פון דעם ווירטשאפטליכען לעבען אין בירא־בידזשאן איז נויטיג, אז בירא־בידזשאן זאל אויסגעטיילט ווערען אין א זעלבסטשטענדיגען אדמיניסטראטיוו־ווירטשאפטליכען צענטער מיט א ראיאן־אויספיהר־קאמיטעט, וואס וועט פערוואלטען מיט דעם גאנצען ראיאן. די קאאפעראטיווע ארבייט פון בירא־בידזשאן דארף דורכפיהרען דער איבערוואנדערונגס־ארגאן פון דער ווייט־מזרח׳דיגער איבערוואנדערונגס־פערוואלטונג. צום סוף ווערט פארגעלייגט דעם „קאמזעט“ און „אזעט“ אויסצוארבייטען תקנות וועגען די געגענזייטיגע בעציהונגען צווישען די לעצטע צוויי ארגאניזאציעס און די ארגאניזאציעס, וואס וועלען אנפיהרען מיט דער בעזעצונג פון די יודישע אי־בערוואנדערער אויף די ערטער.

אמעריקאנער געזאנדטער שטודירט די לאגע פון די יודען אין סלאוואקיי

פראג (י.ט.א.) דער אמעריקאנער געזאנדטער אין פראג, אברהם ראטעסקי, איז אין דער בעגלייטונג פון גענעראל־קאנסולען און אטאשעס אפגעפאהרען אויף א שטודיום־רייזע איבער סלאוואקיי, כדי זיך בעקענען מיט די אינדוסטריעלע און עפענטליכע אונטערנעהמונגען. ווי דער יט״א־פארשטעהער ווערט געוואהר, וועט זיך דער געזאנדטער ראטעסקי בעשעפטיגען מיט דער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין סלאוואקיי.

פערספעקטיווען פון די ארבייטער־פלאנטאציעס אין ארץ־ישראל

ירושלים (י.ט.א). דער לייטער פון לאנד־ווירטשאפטליכען דעפארטאמענט ביי דער ארץ־ישראל־רעגירונג קאלאגעל סאדלער האט פערעפענטליכט א בריף אין ארגאן פון די ארבייטער־פלאנטאטארען „ההדר“, אין וועלכען ער אונטערשטיצט דעם פאר־שלאג פון „ההדר“ וועטלעכעס וועגען בילדען א קא־אפעראטיוו פון ארבייטער־פלאנטאטארען. קאל. סאדלער האלט, אז די צוקונפט פון די ארבייטער־פלאנטאציעס זענען געזיכערט, אויב די וועלען געפיהרט ווערען אויף מאדערנע יסודות. די רווחים וועלען אפשר זיין קלענערע, אבער די פראדוקציע וועט זיך לוינען.

די ליגעס פון פעלקער־בונד־פריינד אין דאנציג

דאנציג (ט״א). אין אנהויב חודש אקטאבער קומט קיין דאנציג אויף א פלענאר־בעראטונג דער ראט פון צענטראל־פערבאנד פון די ליגעס פון די פעלקער־בונד־פריינד אין פערשידענע לענדער, אויף וועלכע עס וועלען בעהאנדעלט ווערען א רייהע פראגען וועגען דער בעדייטונג פון פעלקער־בונד פאר מזרח־אייראפא.

א דוחק אויף יורען, וואס קענען יודיש

יודישע געריכטען קאנען זיך צוליב דעם נישט ענטוויקלען

מאסקווע (ט״א) צוליב דעם, וואס עס פעהלען אויס יורען, וואס בעזיצען גוט די יודישע שפראך, קען זיך נישט ענטוויקלען די נעץ פון יודישע געריכטען — בעקלאגט זיך אין „עמעס“ א יודישער געריכטס־טוער. צוליב דעם מאנגעל אין יוריסטען, וואס קענען גוט יודיש, ענגען ביי א סך יודישע געריכטען נאך ביז היינט נישטא קיין יודישע קאנסולטאציעס און די יודישע בעפעלקערונג קאן צוליב דעם נישט בעקומען קיין יורידישע הילף.

אין צוויי ראיאנען פון קלעווער קרייז האבען זיך נאך מיט דריי חדשים צוריק געעפענט יודישע געריכטען, נאר זיי פונקציאנירען נישט, ווייל מען קען נישט צוקלייבען קיין סעקרעטארען, וועלכע בעהערשען גוט די יודישע שפראך.

עס ווערט פארגעשלאגען, אז ביים „קיעווער אינסטיטוט פון פאלקס־בילדונג“ ביי וועלכען עס האט זיך שוין געעפענט א יודישע אפטיילונג מיט דריי פאקולטעטען, זאל געגרינדעט ווערען א באזונדער פא־קולטעט פון סאוויעטישע רעכט אין יודיש.

דער ערשטער רעגען נאך דער לאנגער טרוקעניש אין אמעריקא

לאנדאן, (ספ. טעל.)

פון ניו־יארק מעלדעט מען, אז אין 7 צענטראל־מערב־שטאטען וועלכע האבען אפגעליטען פון דער טרוקעניש איז געפאלען דער ערשטער רעגען.

צוליב דער לאנגער טרוקעניש איז דאס מאסער אין טייך מיסיסיפי שטארק געפאלען און דער ריזיגער טייך מאכט איצט דעם איינדרוק פון א שמאלען קאנאל. א סך קלענערע טייכען און קאנאלען זענען פולשטענדיג אויסגעטריקנט געווארען.

פאר 350 מיליאן זל. מאשינען

האט די סאוויעט רעגירונג בעשטעלט אין אמעריקא

פאריז, (ספ. טעל.)

די סאוויעטישע האנדעלס־געזעלשאפט „אמטארג“ האט בעשטעלט אין די אמעריקאנישע פאבריקען פון לאנדווירטשאפטליכע מאשינען פערשידענע מכשירים אויף א סומע פון 350 מיליאן זלאטעס.

דאס צושטעלען די מאשינען זאל זיך שוין אנהויבען אין חודש נאוועמבער.

די רוסישע „נעפליט“

(שטריכען פון א רייזע איבער שטעטלעך פון סאוויעט־רוסלאנד)

דער שוחט און די „ריסטאקראטקעס“

ד. וואלין שרייבט אין דער לאנדאנער „צייט“: דערוועהן, אז איך גיב א יודען צו לייזען און איך פערפיהר מיט אהם א געשפרעך. איז פון אונטער דער ערד ארויסגעוואקסען געבען אונז א שווארצהאריגער, א שווארצבערדיגער און שווארץ אויגיגער זשוואזשער יודעל פון א יאהר עטליכע און דרייסיג, און גענומען שיטען גיך־גיך:

— אפשר ט׳אהר מיר אויך געבען עפעס צו לייזען, גראזשדאנין, הא? די בעסטע סארטען שוחד־וואקס שווארצע, געלע, קרייד צו ווייסע שיך, צו גרויע, צו ברוינע! מאכט א פאטשאנטעק! האַ, גראזשדאנין!

דערביי האט ער געגלאצט מיט די שווארצע אויגען, געבלישצעט מיט די ווייסע ציין און ארומגעטאנצט, ווי ער וואלט געווען אויף פרוזשינעס, נאר גע ע״ן, אז איך רעד ווייטער מיט דעם יודען פון די „קאנדיטערסקע“, האט ער פערגעסען אן זיין מסחר, צוגעהערט זיך וועגען וואס דא רעדט זיך און צום סוף אויך אריינגעשטעלט א ווארט:

— סי פוסטע רייד! מאלע וואס סי אמאל געווען... איצט איז רעוואלוציע. א צייט אזא... אט לייגענט, אויף טשיקאווען, איבער די וויזשעסקע, אט דארטען — האט ער אנגעוויזען אויף א שילד א צוהן טרעט פון אונז — און, נישט וואָרטענדיג ביז איך וועל איבערלייענען, האט ער אליין גענומען לייענען ווארפ׳ן קול: „גאדסעלקא“. קויפט אויף פעלכלעך, חזיר־האר, שוואמען, קירעליע. פלאקס. ליין, רויהע פעל, און שמאטעס — ווייסט איהר דעם טייטש דערפון? — האט ער זיך האסטיג א קעהר געטאן צו מיר. — דער טייטש איז, אז אט דער איין סקלאד פון „גאסעלקאפ“ (מלוכה׳שע דארפישע קאאפעראציע), האט פערביטען דאנערט יודישע אויפ־קויפער פון די אלטע פראווינצען (פארטיקלען) און צוזאמגענומען בייז הונגערט פאמיליעס הוונט. איהר פערשטעהט?

— נו, דער יוד איז אבער פריהער געווען אנ׳עושר — האב איך פערענטפערט דעם כאנטיגער „פאבריקאנט“.

— נו, מילא, ובכן איז וואס? גרעסערע יחסנים פון די „ברידער בלאכער“ ליגען איצט אין דער ערד! איהר זעהט די דאמע מיט די פאפיערענע בלומען, וואס נעהט ארום דארטען, צווישען די וועגענער? ווייסט איהר ווער דאס איז? דאס איז איינע פון די שוועסטער שיק!

אפגעזאגט, און קענטיג געזאגט, אז איך זאל ווענייגסטענס א פאטש טאן מיט די הענד. איך האב אבער נישט געוואוסט ווער די שוועסטער שיק זענען, און האב רוהיג געפרעגט:

— ווער זענען די שוועסטער שיק?

ווען איך פרעג אהם ווער דער ליבאוויטשער רבי איז, וואלט ער, דוכט זיך, אזוי נישט געווען פערוואונדערט, ווי ווען איך האב אהם געפרעגט ווער די שוועסטער שיק זענען. הידוש, א פערראשונג, כמעט ביטול האט זיך נעפיהלט אין זיין טאן, ווען ער האט געזאגט:

— סטייטש, איהר ווייסט נישט, ווער די שיקס זענען?!

— איך בין נישט קיין הוגער — האב איך זיך פערענטפערט...

— איך זעה, אז איהר זייט נישט קיין הוגער, אבער די שיקס האבען דאך געשט׳ס און פינף גרעסטע ארום!

— איך בין צעהן געבערנעס ווייט פון דאגען.

— סיידען איהר זענט פון נאר די ווייטע געגענדען.

נאר אונטער אט דער פערגענונג האט ער מיר געקענט פערגעבען מיין אומוויסענהייט.

— שיק צו וואס ... די שקס! גבירים, ארומע ריסטאקראטען, מיט פאנעס, מיט גובערנאטארקעס, מיט פארטעפיאנעס, מיט דייטש, מיט פראנצויזיש, מיט — מיט — מיט, וואס איהר ווילט אליין! דער גובערנאטאר פלעגט קומען צו זיי צו גאסט און האט זיך מיט די טעכטער פאר׳ן האנד.. און איצט, זעהט איהר, זענען זיי פערוואגעלט אין א פרעמדער שטאט, און איין שוועסטער מאכט פאפירענע בלומען, און די צווייטע פערקויפט עס צו פויערעס אין מארק־טא וואס האבען מיר שוין צו זאגען?

די „פיזאטאפיע“ פון שוחד־וואקס יודעל האט מיך פערא נטערעסירט. איך האב געוואלט וויסען, וואס איז געווען זיין סאציאלע לאגע, ווי מען הייסט זיך ביי אונז אויס, פאר דער רעוואלוציע.

— איך? — האט דער זשוואזשער יודעל געענטפערט אויף מיין פראגע — איך האב שוין אלץ גער טון: געלערנט זיך פאר א שוחט, געגעבען לשון קודש׳דיגע אוראקען, געווען א שטיקעל צוים אויף א סאוועטסקער סלוזשבע, ווען מען האט געמאכט דאנדלען, האב איך אונטערהאנדלט, און איצט ווי איהר זעהט, בין איך א פערזענליכע קופעצע פון שוחד־וואקס — האט ער זיך בריים צושמייכעלט מיט זיינע ווייסע ציין.

— פארוואס נעהמט איהר זיך נישט צו עפעס בעסערס? — פארוואס זאל איך א יוד, ווי איהר נישט זעהן אריין אין אנ׳ארטעל, צי איבערוואנדערען אויף ערד?

— אנ׳ארטעל איז נישט פאר מאין בראש; פיל טירחות: אז א געוועזענער שוחט, איז א געוועזענער סוחר. און אויף ערד — כ׳וויים, מיט וועלכען איהר גיט עפעס צו לייזען, גראזשדאנין?

צו די מאגעלעך איז אין קעשענע מיר צוגעקוקט 2 שאכטלעך שוחד־וואקס. איין שאכטעל שווארצע, די צווייטע — ברוינע.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1912

(ווי נעכטען זענען איבער. די מויערען פון אונזער שטאט פונאנדערגעקלעפט געווארען פלאקאטען וועגען דער רעגיסטראציע פון די יונגעלייט וואס זענען געבוירען געווארען אין 1912 י.

אויף פיעטריקאווער 212

אין לאקאל פון מיליטעריש-פאליציאישען ביורא דארפען זיך מעלדען דעם 1 סעפטעמבער די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1 פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

A B C D E F G

דעם 2 סעפטעמבער

H CH I J K L Ł

דעם 3 סעפטעמבער

M N O P R S T

דעם 4 סעפטעמבער

S T U W Z Ż

דעם 5 סעפטעמבער פון 2 פאליציי-קאמיסאריאט מיט די בוכשטאבען

A B C D E F G H CH I J K L Ł M N

דעם 6 סעפטעמבער —

O P R S Sz T U W Z Ż

דעם 8 סעפטעמבער, 3 פאליציי-קאמיסאריאט אויף די בוכשטאבען

A B C D

דעם 9 סעפטעמבער 3 פאליציי-קאמיסאריאט

E F G

דעם 10 סעפטעמבער 3 פאליציי-קאמיסאריאט

H CH I J K

דעם 12 סעפטעמבער 3 פאליציי-קאמיסאריאט

P R

דעם 13 סעפטעמבער 3 פאליציי-קאמיסאריאט

S SZ

דעם 15 סעפטעמבער 3 פאליציי-קאמיסאריאט

T U W

דעם 16 סעפטעמבער 3 פאליציי-קאמיסאריאט

Z Ż

דעם 17 סעפטעמבער פון 4 פאליציי-קאמיסאריאט מיט די בוכשטאבען

A B C D E F G

דעם 18 סעפטעמבער 4 פאליציי-קאמיסאריאט

H CH I J K L Ł

דעם 19 סעפטעמבער 4 פאליציי-קאמיסאריאט

M N O P R S

דעם 20 סעפטעמבער 4 פאליציי-קאמיסאריאט

Sz T U W Z Ż

22 סעפטעמבער 5 פאליציי-קאמיסאריאט מיט די בוכשטאבען

A B C D E

דעם 23 סעפטעמבער 5 פאליציי-קאמיסאריאט

F G H CH

דעם 24 סעפטעמבער, 5 פאליציי-קאמיסאריאט

E J K

דעם 25 סעפטעמבער, 5 פאליציי-קאמיסאריאט

L Ł M N O P

דעם 26 סעפטעמבער, 5 פאליציי-קאמיסאריאט

R S Sz T

דעם 27 סעפטעמבער, 5 פאליציי-קאמיסאריאט

U W Z Ż

29 סעפטעמבער, 6 פאליציי-קאמיסאריאט אויף אלע בוכשטאבען.

(פארטזעצונג - מארגען)

אויגוסט

זון-אויפגאנג 3.56

זון-אונטערגאנג 7.28

מיטוואך

13

יט

אב תר"ץ

רעזערוויסטען-איבונגען

ווער עס דארף זיך היינט שטעלען

היינט, מיטוואך דארפען זיך צושטעלען אין לאקאל פון פ. ק. או. (נאוואטארגאווא 18):

רעזערוויסטען-אינטענדאנטורען פון 1906, 1905, 1904, 1902, 1901 און 1899 וועלכע האבען געדינט אין ארטילעריע (פעלד-, שווערע און שטורעמער).

עלטערע שערזשאנטען פון 1904 י. פון די אויסגערעכנטע מינים ארטילעריע.

היינט מיטוואך, דאנערשטאג און שבת — רעזערוו שערזשאנטען פון די אויסגערעכנטע יאהרגענגע פון פיעכאטע, טאנקס, קאוואלעריע, פאנצער-אויטאס אינטענדאנטור דינסט געזונדהייטס מיליטער און זשאנדארמעריע.

צאל-הנחות

(—) טשעכאסלאוואקיען האט איצט געשלאסען אן אפמאך מיט רומעניען, וועלכער זעהט פאר א רייהע צאל-פריווילעגיעס פאר טעקסטיל-סחורות פון טשעכישער אויסארבייטונג, אזוי ווי פוילען האט מיט רומעניען א האנדעלס-אפמאך מיט א קלויזל וועגען די העכסטע פריווילעגיעס, וועט פוילען אויך גענוסען פון די צאל-הנחות.

פון גענעראל-ראט פון טעקסטיל אינטערנאציאנאל

(2) צו דער זיצונג פון גענעראל-ראט פון טעקסטיל-אינטערנאציאנאל זענען איינגעלאדען געווארען אויך די פארשטעהער פון פוילישען טעקסטיל-ארבייטער-פערבאנד. צו דער זיצונג פאהרען ארויס רעפוטאט שטשערקאווסקי פון לאדז און דער לייטער פון דער ביליצער אבטיילונג סוכא.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) עפשטיין, (פעטריקאווער 225); מ. באר-טאשעוויטש, (פעטריקאווער 95); מ. ראזענבלום, (ציגעל נאס 12); גארפיין, (ווסכאדניא 54); קאפ-ראווסקי, (נאוואטיעיסקא 15).

טעמאריאל פון פארבעריי-בעזיצער וועגען אומזאץ-שטייער

(2) ווי בעקאנט צאהלען די אינדוסטריעלער 2 מיט א האלבען פראצ. פון אומזאץ. די זעלבע סטאוקע צאהלען אויך די לוין-פארבעריען, אבער פאר זייערע סחורות קומט אויס צו צאהלען דעם אומזאץ שטייער 5 מאל: 1) פארבעריי, 2) שפינעריי, 3) וועבעריי, 4) אפרעטור, 5) פאבריקאנט.

דער פערבאנד פון די פארבעריי-אינהאבער האט דעריבער זיך געווענדעט מיט א מעמאריאל צום פינאנץ-מיניסטער וועגען נאוועליזירען דאס געזעץ, כדי די אינהאבער פון די פארבעריען זאלען זיין אין דער זעלבער לאגע ווי די גרויסע אונטערנעמונגען, וועלכע פערנעמען איינענע שפינערייען, וועבערייען אפרעטורען א. א. וו. און צאהלען דעם אומזאץ שטייער נאר איינמאל. דעם מעמאריאל וועט אין ווארשא איבערגעבען א ספעציעלע דעלעגאציע.

נייע פערוואלטונג

פון די פרוכטען- און געמיזע-הענדלער

זונטאג איז אין לאקאל פון קליינהענדלער-פעראיין, בושעשינער 19 (אבטיילונג פון דער צענטראלע פאמארסקע 15) פארגעקומען די גענעראל-פערזאמלונג פון דער פרוכטען און געמיזע-סעקציע.

נאכ'ן אויסהערען דעם בעריכט און א לאנגער דיסקוסיע איז געוועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג, און וועלכער עס זענען אריין די ה"ה: טיטעלבוים אליעזער (פארזיצער) ביטשינסקי לייב, גאלדפארב שמואל (קאסירער) מיענדזשינערסקי ישראל, (סעקרעטאר) פיאסקאווסקי יאקעל, בערטמאנאוויטש דוד און האנדעלסמאן חנה.

ערעפנונג פון די העברעאישע פארלעזונגען פון „מרכז עברי"

שבת, איז פארגעקומען אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע די ערעפנונג פון די העברעאישע פארלעזונגען פון „מרכז-עברי" וועלכע וועלען פארקומען יעדען שבת. די פארלעזונג. ווי עס איז געווען צו ערווארטען, האט צוגעצויגען א גרויסען עולם. די פארלעזונג האט געעפענט ה' ש. ליעבל.

ה' א. שמולעוויטש (דייטשלאנד) האט רעפעריט ז. ד. ט. „דער רמב"ם אין די נייע העב[illegible]

ארעסטירט שמוגלערס

זיי האבען געשאסען אויף דער גרעניץ-וואך

(א) נעכטען ביינאכט האבען צאל-בעאמטע בעמערקט אין פראשקע א פערדעכטיגען אויטא, וואס איז אפגעפאהרען פון א רעסטאראציע אין דער ריכטונג פון ווילון, מ'האט וועגען דעם טעלעפאניש מיטגעטיילט דער גרעניץ-וואך אין ווילון און פון דארט זענען ארויסגעפאהרען עטליכע בעאמטע פון דער גרעניץ-וואך דריי קילאמעטער פאר ווילון האבען זיי געוואלט פעסטהאלטען דעם אויטא אבער די פאסאזשירען האבען אויסגעהויבען א שיסעריי און פאר'וועלן האבען זיך די דריי פאסאזשירען פון אויטא ארויסגעזעצט און א פורמאנקע און זיך געלאזט אנטלויפן וועג קיין טשענסטאכאוו. מ'האט זיי אבער געכאפט אין דארף זאיאנטשקי טשענסטאכאווער קרייז. פון די דריי פאסאזשירען זענען געבליבען נאר צוויי — די דריטער איז פערשוואונדען. די פעסטגעהאלטענע זענען געווען — דער 60 יאהריגער הערש רייך פון קשעפיץ און יונה שטיינבערג דריי און פערציג יאהר אלט פון קאליש. מ'האט ביי די געפונען בריטוועס, סאכארין, כירורגישע אינסטרומענטען אויף א סך פון א הונדערט צווייטויזענד זל.

נאכדעם האט זיך די פאליציי געלאזט זוכען די פרוי אין האט איהר ענדליך געכאפט: דאס איז געווען חנה יאקובאוויטש פון לאדז אלעקסאנדריסקא 8) ביי איהר האט מען געפונען 8 קילא סאכארין. די סחורה איז ביי אלעמען קאנפיסקירט געווארען און אלע דריי זענען ארעסטירט.

ישעי' גאלדמאן האט אין לאדז א פרוי מיט צוויי קינדער

און קלויבט זיך חתונה-האבען אין ווארשא

ישעי' גאלדמאן, א וואקען-מאכער, האט אפגעארבייט 21 יאהר ביי משה וואקענמאכער פון מרדכי גבאי'ס גאס. קיין „גאלדענער" ארבייטער איז ער נישט געווען, אבער זיין ארבייט האט ער זיך געטון כשורה און משה וואקענמאכער איז צו איהם אזוי געוואוינט געווארען ווי ער וואלט געווען איינער פון זיינע אלטע מאשינען, מיט וועלכע ער האט זיך נישט געקענט שיידען. הגם אלע וואקענמאכער האבען שוין א געפיהרט נייערונגען און צו זייערע מאשינען דארפען זיי איצט האבען מעהר קוואליפיצירטע ארבייטער.

אין קרוגס-צייט, ווען מ'האט גענומען צו צוואנגס ארבייט איז גאלדמאן פערוואָרפען געווארען קיין דייטשלאנד און דארט געארבייט אין די קוילען גרובען. איינמאל האט מיט איהם געטראפען אן אומגליקספאל און ער האט זיך אפגעבראכט א פוס, מ'האט איהם אויסגעהיילט, נאר סימנים זענען געבליבען ביז'ן היינטיגען טאג. אין דייטשלאנד איז ער געווארען א „דייטש" און ווען ער איז פון דארט צוריקגעקומען האט ער שוין געטראגען א קורצען אנצוג מיט א קאפעליוש.

אין לאדז איז ער ווידער געווארען א וואקער-מאכער און אזוי ווי ער האט נישט געהאלטען פון קיין נייע מעטאדען אין דער ארבייט, איז ער צוריק אנגעקומען צו זיין אלטען פאבריקאנט משה, בפרט ווען ר' משה האט איהם געגעבען די מעגליכקייט צו ארבייטען און האבען אויף צום לעבען. מיט א 5 יאהר צוריק איז ג—ן גמאס געווארען האט איינזאמע לעבען, האט ער זיך אויסגעזוכט א כלה, עטיל מילער, דאס מיט איהר חתונה געהאט און זיך בעזעצט אויף רעגאנאווסקא 6. נאך דער חתונה איז עפעס ווי א נייע נשמה אריין אין זיין גוף. ער איז געווארען רהרעווידינער, מיט מעהר לעבען, האט אפילו אמאל געלערנט ר' משה'ן וועגען א הוספה. מיט דער צייט האט ג'ס פרוי איהם געבוירען צוויי קינדערלעך א יונגעל, וואס איז שוין איצט אלט דריי יאהר און א מיידעלע, וואס איז שוין אלט דאס 2-טע יאהר. אבער ס'האט אנגעהויבען אויף דער וועלט מערען שווערער צו לעבען, ס'האט זיך אנגעהויבען לאזען פיהלען די ארבייטסלאזיגקייט, וועלכע האט אנגערירט אויך איהם. און א שעהנעם העלען טאג, איז ער געווארען א האז. די פרוי, וואס איז געבליבען אהן מיטלען צום לעבען האט איהם אנגעהויבען אַרומזוכען. שפעטער האט איהם פאליציי געפינען אהן דאקומענטען אין פיעטריקאווער „לינת אורחים" און געבראכט אהיים צו זיין פרוי.

גאלדמאן האט זיך א קורצע צייט ארומגעבלאנקעט אינדערהיים. אבער ער האט שוין נישט געקענט איינזיצען אויף אן ארט ביז ער איז ווידער פערשוואונדען און מ'האט איהם דאס מאל געפונען אין יענדרושעוו און נאך 4 חדשים צוריק אהיימגעקומען.

דער אומרוהיגער גייסט האט איהם אבער ווייטער נישט געלאזט רוהען און ער האט ווידער אמאל פערלאזט די פרוי און קינדער און איז אוועק.

די פרוי איז געבליבען אהן מיטלען צום לעבען און וואלט אויסגעגאנגען פאר הונגער אין גוט, ווען ס'וואלט זיך איהר נישט געטראפען דא אמאל אויסצעוואשען א וועש, דארט אויפרוימען אין א וואוינונג, אפוואשען א פאדלאגע א. ד. גל. קיין שטענדיגע ארבייט טרעפט זיך איהר נישט און ווען ס'וואלט זיך יא געטראפען, וואלט זי נישט געקענט: ווער לאזט מען איבער די פיצעלעך קינדער.

מיטאמאל האט זיך געפונען א שפור פון גאלדמאנען, עטלים בעקאנטע זענען געקומען צו איהר און דערצעהלט, אז איהר מאן געפינט זיך איצט אין ווארשא און קלויבט זיך חתונה-צו-האבען.

בעט די פרוי עטיל מפרסם צו זיין אז שאיע גאלדמאן 37 יאהר אלט איז א פאטער פון 2 קליינע קינדער און איז א מאן פון א נישט געגטער פרוי, וואס לעבט אין לאדז און ליידט הונגער און נויט.

דער נעכטיגער גרויסער פוטבאל-מעטש אין לאדז

„הכח" — „ל. ט. ס. ג." 2:2 (1:2)

(א) דער נעכטיגער ערשטער ארויסטריט אין לאדז פון ווינער „הכח" האט זיך פאר „הכח" נישט פערענדיגט מיט קיין נצחון, הגם די מאנשאפט איז בלי ספק געווען די בעסערע אין פעלד און האט צייטענווייז דערמאהנט אין די גוטע צייטען פון ווינער „הכח".

דאס, וואס „הכח" איז נעכטען נישט ארויס אלס זיגער, איז געשעהען צוליב דעם, וואס „הכח" איז געוועזען מיד פון וועג און „ל.ט.ס.ג." האט געשפילט מיט געוואלדיגער אמביציע, „הכח" האט געהאט אן איבערמאכט און האט די ווייניג אויסגענוצט. ס'האט געוועזען קענטיג, אז די „הכח"-שפילער רעזערווירען די כוחות צום דאנערשטאגיגען מעטש מיט ל.ק.ס.

א גענויעם בעריכט וועגען דעם זעהר אינטערעסאנטען מעטש וועט ברענגען דאס היינטיגע „5-גראשען בלאט".

געזוכט נאך א לעגענדארען אוצר

איצט האט מען געפונען בלויז א טשיקאווע בריוועל

(ב) אין פאביאניץ האט קורסירט א לעגענדע וועגען אן אוצר וואס זאל זיין בעגראבען געווארען אין 1914 י. בעת'ן אויסברוך פון קריג.

אייערנעכטען האט מען אין קאטנישינסקי'ס גארטען וואס געהערט צו קנאטע און האט בעמערקט אז די ערד איז אין עטליכע ערטער פונאנדערגעגראבען. מ'האט אנגעהויבען זוכען און מ'האט געפונען עטליכע שטיקלעך גאלד און א שפארעל. די ידיעה האט זיך בליץ שנעל פונאנדערגעטראגען איבער'ן שטאט און מ'האט זיך באלד דערמאנט וועגען דער לעגענדע פונ'ם אוצר. מ'האט אנגעהויבען זוכען ווייטער און מ'האט געפונען אין גארטען א בריוועלע: „דעם אוצר פון 1914 האבען מיר שוין צוגענומען". ס'זעהט אויס אז גנבים האבען טאקע דעם אוצר געפונען און האבען פארזוירען א פאר שטיקלעך גאלד. פאליציי האט זיך פעראינטערעסירט מיט'ן ענין.

פערנארט א יוד און איהם מערדערליך צושלאגען

אויף פעפער גאס 18 וואוינט דער שניידער בארנשטיין. נעכטען איז צו איהם געקומען א בעקאנטער קריסט פון פאמארסקא זיבעציג און האט איהם געהייסען צו זיך וועגען עפעס אינעני'. מיט בארנשטיינען איז אהינגעגאנגען זיינס א יונגעל.

אין א קורצער צייט ארום איז געקומען צולויפען דאס יונגעל און האט דערצעהלט, אז דער קריסט האט דעם פאטער פערנארט צו זיך און האט איהם דארט מערדערליך צושלאגען. בארנשטיינס שכנים זענען אוועקגעלאפען אויף פאמארסקא און האבען דארט וויזרקליך געטראפען בארנשטיינען מיט א צוהאקטען קאפ און מ'האט צו איהם געמוזט אריינרופען די פאגאטאוואטע, וועלכע האט איהם ערטיילט הילף.

אין גאס האט זיך דערווייל פערשפרייט א קלאנג, אז בארנשטיין איז ערמארדעט געווארען און מ'האט איבערגעגעבען פערשידענע ווערסיעס וועגען די סיבה, פרטים וועגען דעם איבערפאל וועט ברענגען דאס היינטיגע „פונף גראשען בלאט".

אט דאס הייסט אסימילאטארישע טעטיגקייט?

בייזוויליגע אינסינואציעס געגען א באקאנטען לאדזער יודישען דאקטאר און געזעלשאפטליכען טוער

אין „מאמענט" פון לעצטען זונטאג (פראווינציאנאלע — מאנטאג) איז גע-ווען אפגעדרוקט א נאטיץ א. נ. „דאס יודישע שפיטאל וועט געפיהרט ווערען אין נאציאנאל-פוילישען גייסט, אויב דער פראווינ-צער אסימילאטאר וועט בעשטימט ווערען אלס הויפט דאקטאר".

אין דער דאזיגער נאטיץ ווערט דערצעהלט וועגען אן אינטריגע, וואס ווערט געפיהרט אין די ווארשאווער מאגיסטראט-קרייזען מיט'ן ציל ארי-בערצופיהרען וואס שנעלער אויף עמעריטור דעם איצטיגען הויפט-דאקטאר ה' שווייצאר און בעשטי-מען אויף זיין ארט א צווייטען דאקטאר. עס ווערט אויך אין דער נאטיץ איבערגעגעבען, אז „איינער א בעקאנטער אסימילאטאר פון דער פראווינץ האט זיך אפילו צוגעאיילט און דערלאנגט א שריפטליכע אפערטע דעם מאגיסטראט. אין דער אפערטע זאגט צו דער דאזיגער דאקטאר, אז ער וועט דאס יודי-שע שפיטאל אין ווארשא פיהרען אין נאציאנאלען פוילישען גייסט".

פאר די, וואס זיינען בעהאווענט אין דעם ענין פון בעזעצען דעם אמט פון הויפט-דאקטאר און ווארשאווער יודישען שפיטאל, איז קלאר, אז די נאטיץ איז אינספירירט דורך געוויסע פראווינ-צערסירטע קרייזען. דער נאמען פון „אסימילאטא-רישען פראווינצער דאקטאר", וועלכער וויל כלומרשט אריינפיהרען א נאציאנאל-פוילישען גייסט אין יודישען שפיטאל, איז אין דער נאטיץ נישט אנגערופען. אונז איז אבער בעוואוסט, אז אויפ'ן אמט פון הויפט דאקטאר אין ווארשאווער יודישען שפיטאל ווערט ארויסגערוקט די איינציגע קאנדי-דאטור פון א „פראווינצער" דאקטאר. דאס איז די קאנדידאטור פון פאפולערען און אלגעמיין געאכ-טעטען דאקטאר א. גאלדמאן פון לאדז.

די טעטיגקייט פון ד"ר גאלדמאן אויפ'ן גע-ביט פון לאדזער יודישען שפיטאל און פון דער לאדזער אפטיילונג פון „טאז" איז אויסגעצייכענט בעקאנט, און דעריבער ערלויבען מיר זיך צו נעה-מען א ווארט געגען די אינסינואציעס, וועלכע זע-נען ענטהאלטען אין דער ציטירטער נאטיץ און וועלכע קלינגען לעכערליך פאר יעדען איינציגען, וואס האט פערפאלגט די לאנגיאהריגע ארבייט פון ד"ר גאלדמאן אין לאדז.

די טעטיגקייט פון ד"ר א. גאלדמאן אין לאד-זער יודישען שפיטאל (פאזנאנסקי'ס) איז געווען פונקט דער היפך פון דעם, פארוואס עס ווארענט דער מחבר פון דער נאטיץ אין „מאמענט". ד"ר גאלדמאן איז אין משך פון עטליכע יאהר געשטא-נען בראש פונ'ם לאדזער יודישען שפיטאל, און זויב דאס שפיטאל האט ביז'ן היינטיגען טאג אפ-געהיטען זיין יודישען כאראקטער, געגען אלע אטאקעס, וואס זענען אויף דעם באדען געמאכט געווארען, איז עס צו פערדאנקען דעם דאקטאר גאלדמאן.

ד"ר גאלדמאן איז געשטאנען אויף דער וואך, אז דאס שפיטאל זאל זיין די פארמזעצונגס- און דערגענצונגס-שולע פאר יונגע יודישע דאקטוירים. ד"ר גאלדמאן האט עס אפגעהיט, אז די יודישע קראנקע זאלען זיך פיהלען אין שפיטאל, ווי אין א יודישען קראנקען-הויז אין אלע הינזיכטען. דאס האט ער אונטערגענומען די ריזען-ארבייט פון אויס-ברייטערען און פערגרעסערען דאס שפיטאל, האל-בענדיג אין זין די אינטערעסען פון די יודישע קראנקע. און איינער פון זיינע ליבלינגס-געדאנקען, וועלכע ס'איז איהם צום בעדויערען נישט בעלונ-גען פארלויפיג צו פערווירקליכען, איז געוועזען דאס שאפען ביים שפיטאל א שולע פאר יודישע קראנ-קען-שוועסטערס, וועלכע זאלען קאנען מיט ערפאלג פערטרעטען די קריסטליכע קראנקען-שוועסטערס ביים פלעגען יודישע קראנקע.

און צי האט עס די „אסימילאטארישע" טע-טיגקייט פון ד"ר גאלדמאן געווירקט דערצו, אז יודישע חולאים אין לאדז און פון דער גאנצער אומגעגענד זאלען זיך רייסען דווקא אין שפיטאל, וואס איז אנגעפיהרט געווארען דורך ד"ר גאלד-מאן? און וויפיל מאל האט ד"ר גאלדמאן אפע-לירט צו דער יודישער געזעלשאפט און איהרע רעפרעזענטאנק-אינסטיטוציעס, זיי זאלען ארויס-ווייזען מעהר אינטערעס צו דער דאזיגער יודי-שער פאזיציע און נישט דערלאזען, אז זי זאל ארויספאלען פון יודישע הענד!

די „אסימילאטארישע" אינסינואציע פון דער נאטיץ ווערט נאך בולטער, ווען מיר דערמאנען זיך די טעטיגקייט פון ד"ר גאלדמאן אויפן געביט פון לאדזער „טאז"-אפטיילונג.

דער לאדזער „טאז" איז בעריהמט מיט זיין ברייטער און פערצווייגטער ארבייט אויפ'ן באדען פון יודישען געזונדהייטס-וועזען. דער לאדזער „טאז" איז געווארען דער אמת'ער געזונדהייטס-דעפארטא-מענט פון דער יודישער בעפעלקערונג דורך זיינע ערשטקלאסיגע-אויסגעשטעלטע אנשטאלטען און אינסטיטוציעס. אויף דעם געביט ערפילט דער לאדזער „טאז" א גרויסע יודישע אונגעהויערע וויכ-טיגע נאציאנאלע ארבייט. און בראש פון אט דעם לאדזער „טאז" איז אין משך פון יאהרען געשטא-נען ד"ר גאלדמאן, אפגעבענדיג דער אינסטיטוציע זיין גאנצע פרייע צייט, זיינע גרויסע קענטענישען און ערפאהרונג. צי אט אזא ארבייט קאן מען אנ-רופען „אסימילאטארישע"? צי קאן מען א פערזאן וועלכער האט מיט אזא ארבייט איבערגעגעבען אנגעפיהרט, צו שרייבען אסימילאטארישע טענדענ-צען?

מיר געהען נאטירליך נישט אריין אין דער עצם פראגע פון בעזעצען דעם פאסטען פון הויפט-דאקטאר אין ווארשאווער יודישען שפיטאל. אונז איז בעקאנט, אז די פראגע איז אקטועל צוליב א ריין נאטירליכער סיבה, ווייל דער עלטער פון איצ-טיגען הויפט-דאקטאר שווייצאר (דער חשוב'ער דאק-טאר איז אלט 79 יאהר) ערלויבט איהם נישט צו טראגען אויף זיך די שווערע לאסט אלס לייטער פון א גראנדיעזען שפיטאל פון 1200 בעטלעך. מיר נעהמען אויך נישט אויף זיך די לתלוטין איב-ריגע אויפגאבע צו רעקאמענדירען דעם דאקטאר גאלדמאן. זיין ארבייט, טעטיגקייט, ערפאהרונג, ווי-סען און קענטעניש; זיין ארגאניזאטארישער טאלאנט און מעדיצינישע קונסט, וועלכע איז בעוואוסט ווייט אויסער די גרעניצען פון לאדז, רעדען אליין פאר זיך.

מיר האבען נאר געוואלט פעסטשטעלען איי-ניגע טאטזאכען. צו דעם צוועק האבען מיר איבער-געגעבען אונזער ווארשאווער קארעספאנדענט צו אינפארמירען זיך מכוח די כלומרשטע אונטערהאנד-לונגען פון פראווינצער דאקטאר מיטן ווארשאווער מאגיסטראט.

און אט טיילט אונז מיט אונזער קארעספאנ-דענט, אז די גאנצע מעשה איז אויסגעזויגען פון פינגער. ד"ר גאלדמאן האט קיין אפערטע דעם מאגיסטראט נישט דערלאנגט, און די כלומרשטע פערפליכטונג צו פיהרען דאס שפיטאל אין אסימי-לאטארישען גייסט קאן בעטראכט ווערען נאר אלס בייזוויליגע פאנטאזיע פון מחבר אדער אינספירא-טאר פון דער נאטיץ.

Dziś w RADJO
Godz. 20.15
M. Salecki
Tenor.

פאבריק-שרפה

(—) נעכטען אינדערפריה איז אויף גאווא-טענאטארסקא 25 אויסגעבראכען א שרפה אין דער פאבריק פון זאלעווסקי. די שרפה איז אויסגעבראכען אין דער רייסעריי. דער ארבייטער משעסלאוו משעשאק, וועלכער האט זיך בצווארפען לעשען די שרפה האט זיך אפגעבריהט און האט געחלשט די איבריגע ארבייטער האבען איהם ארויסגעטראגען און אזוי ארום אפגעראטעוועט פון א זיכערען טויט.

די ארויסגערופענע פייערלעשער האבען די שרפה איינגעלאשען.

פלוצלינג געשטארבען ביי דעם וועב-שטול

(—) נעכטען 11 א זייגער אינדערפריה איז דער 58-יאהריגער וועבער הערש סינעל פונ'ם פאלוטער פלאץ האט געארבייט ביים וועב-שטול איז איהם מיט אמאל נישט גוט געווארען. אייד ער מ'האט בעוויזען איהם ערטיילען מעדיצינישע הילף איז ער געשטארבען. ווי די מעדיצינישע עקספערטיזע האט פעסטגעשטעלט איז דער טויט געקומען פון א הארץ-שלאג.

מיט דער לויה האט זיך פערנומען „חסד של אמת" אין הײַנט זעלבען טאג, נאך נעכטען נאכמיטאג איז פארגעקומען די קבורה.

יודישע געזעלשאפט פאר לאנדוויסענשאפט

די געזעלשאפט ארגאניזירט פאלגענדע אויס-פלוגען: דאנערשטאג, ד. 14. ד. ח. אויף דער הער-ניגישער אויסשטעלונג. זאמעל-פונקט 8 אזייגער אין לאקאל פון דער געזעלשאפט פיעטריקאווער 56.

דעם 15, 16 און 17 ד. ח. — קיין קאזשער מיעזש, יאנאזצע און פעלאז. אפצאהל 52 זל. (הין-צוריק אטאבוס,5 בעזונדערע עסען און שלאפען אין אפענטאנאט).

שבת, ד. 16. ד. ח. 10 פריה — אין דער אלד שטאט צו פלעגע נעוויסען (פוטשעושינער 83).

זונטאג, ד. 17. ד. ח. — קיין לוויטש און אוסט-געגענד. פון 20—31 ד. ח. — קיין קראקא, וועל-יטשקא, זאקאפאנע, טאטרען און מערב-בעסקידען. אינפארמאציעס און סעקרעטאריאט פיעטריקאווער 56

„לאדזער פראוואקאטערן"

פינסטערע געשטאלטען פון דער לאדזער פערגאנגענהייט

(המשך)

די ווערטער פון „שוועסטער פלארא" האבען אויף מיך קיין שום איינדרוק נישט געמאכט, ווייל איך האב פשוט נישט געגלויבט, אז אנגא זאל זיין אני-אנגעשטעלטע אין דער „אכראנע".

איך האב געהאט א גאנץ אנדערען חשד. מיר איז בכלל געווארען אויפפאלענד דער גאנצער שמועס פון „שוועסטער פלארא" און געטראכט, אז די פער-פאלגט עפיס א געוויסען ציל, וואס בא"א, האב איך מיר נישט געקענט קלאר מאכען.

— אבער שוועסטער, — האב איך מיך צו איהר געווענדעט — דאס איז קיין דאמע נישט, דאס איז א רעפרעזענטאנטין, א רעוואלוציאנערקע, א מיטגלידערין פון ס.ד., וואס איז ערשט נישט לאנג ארויס פון טורמע.

— איך קען די „רעפרעזענטאנטן" זעהר גוט, דאס וויל איך צו אייך אזוי'ס נעהנטער צוקומען. איך ער-קלער אייך נאכמאל, אז די פערשיינטע דינט אין דער „אכראנע" און עמפעהל אייך, אלס חבר צו זיין מיט איהר זעהר פארזיכטיג.

שוועסטער פלארא איז ארויס און איך בין גע-בליבען איינער אליין מיט מיינע פליי-שווערע געדאנ-קען. ווען איך האב אנגעהויבען מיר גלייכצושטעלען אלע געשעהענישען זייט מיין ארעסט, מיין בעגעגעניש מיט אנגא אדער אויפפידערען זיך, דעם פאקט, וואס די איז געווען אין שפיטאל אין דערזעלבער צייט, האט „א־ייעלי", האב איך אנגעהויבען צו גלויבען אז דאס, וואס שוועסטער פלארא האט געזאגט, קען זיין אמת. ווען איך האב ווידער געוואלט רעדען וועגען דעם ענין מיט דער שוועסטער פלארא, האט זי מיר געענטפערט:

— איהר דארפט מיט מיר נישט אזויפיל רעדען, דאס קען מען נאך בעמערקען און דאס איז נישט געוואונשען.

איך האב אלזא גענומען מיט לי'שע' השערות, איינע מערקווירדיגער פון דער צווייטער. אנגא איז בכלל מעהר נישט געקומען אין שפיטאל אריין. מיר איז מיט יעדען טאג בעסער געווארען, איך בין שוין ארומגעגאנגען פון בעט און אפילו שוין שפאצירט ...

אין א געוויסען פרימארגען, ווען איך האב זיך אויפגעוועקט פון שלאף, האב איך בעמערקט, ביי מיר איז צימער א פאליצ'יאנט, ווען איך האב איהם געפרעגט וואס ער טוט דא, האט ער געענטפערט, אז ער איז געשיקט געווארען מיך צו היטען.

איך האב געזעהען, אז מען וועט מיך פון שפי-טאל ווידער-אמאל ארעסטירען, איך האב געפיהלט, אז איך בין איינגעצויגען געווארען אין א נעץ, פון וועלכער כ'וועל שוין נישט קענען ארויס. איך האב מיר אפגעגעבען א חשבון, אז כ'האב אפגעטוי א פראוואקאטארישע ארבייט, און וועלכער ס'האט מיך איינגעצויגען אנגא ראבסקא, כ'האב געוואוסט, אז די „אכראנע" וועט מיך שאנטאזשירען מיט ארויסגעבען דער פארטיי, איך האב אייך געוואוסט, אז קיין צוריק איז מעהר נישט פעהאן און ביי מיר האט זיך אנגעהויבען איינצוגעבען דער געדאנק וועגען זעלבסטמארד.

מיט 2 טאג שפעטער האט מען מיך אויסגעשריבען פון שפיטאל און דער פאליציאנט האט מיך אפגעפיהרט צוריק אין טורמע אריין אויף מילשא גאס. איך האב געבעטען, אז מען זאל מיך נישט איינזעצען מיט קיין קרימינעלע פערברעכער, מ'האט מיך דאס צוליב געטאן און איך בין איינגעזעצט געווארען אין א קאמער, וואו ס'איז געזעסען אן איינציגער ארעס-טאנט, דאס איז געווען א יודישער פאבריקאנט, וועל-כער איז בעשולדיגט געווארען אין אונטערצינדען זיין פאבריק, ער איז געווען זעהר אונבעהאלפען און האט נישט געוואוסט וואו-איין און וואו-אוים, ער האט שרעק-ליך געליטען אין די טורמע-אדמיניסטראציע איז זיך זעהר שלעכט מיט איהם בעגאנגען, איך האב איהם געטאן פיל טובות און ער האט מיר אפגעדינט שפע-טער, ווען איך בין געווען אין א זעהר קריטישער לאגע.

אין דער קאמער בין איך געזעסען נישט מעהר ווי דריי וואכען און דאן האט מען מיך אפגעפיהרט צום זשאנדארמסקע נאטשאלניק, ער האט מיר זעהר העפ-ליך אויפגענומען און ערקלערט, אז איך האב אייך מיר א פראצעס וועגען אנטיילנעהמען אין דער רע-וואלוציאנערער בעוועגונג, פאר קאלפארטירען און פארשפרייטען ליטעראטור און פאר אויסבעהאלטען פער-ברעכער, וועלכע ווערען געזוכט דורך דער פאליציי.

— איך וועל אייך אבער אלצט בעפרייען האט גע-זאגט דער נאטשאלניק — ווייל „אר'על" האט אונז ערקלערט, אז איהר האט אויסגעדריקט אייער גרייט-קייט צו שטעהען צו דער דיספאזיציע פון דער „אכראנע".

— דאס איז נישט אמת — האב איך געענטפערט איך האב דעם הער קיין שום ענטפער נישט געגעבען.

— אויב אזוי וועלען אונזערע מענשען שוין מיט-טיילען דעם „בונד" אייערע ביז-איצטיגע מעשים, האט דער נאטשאלניק אהן צערעמאניע געזאגט.

איך האב שוין געוואוסט, אז די „אכראנע"-לייט וועלען מיך שאנטאזשירען פון צוויי זייטען, ערשטענס טיילען אינפערמען דער פארטיי און צווייטענס — מיט פערפיהרען געגען מיר א שווערען פראצעס, וואס וועט זיך דך פערענדיגען מיט קאטארגע.

— לאזט מיך פריי, — האב איך געזאגט, אויב איך וועל מיר ,ביז מארגען, נישט אריינשיסען קויל אין קאפ, וועט איהר וויסען, אז איך האב אנגע-נומען אייער פארשלאג.

אויב אזוי זאלט איהר איבערמארגען זיין אויף דלוגא-גאס 6, וו. 8 צווישען 10 און 12 פארמיטאג.

איך בין געווען אויף דער פריי.

י. דאן.

(המשך מארגען).

ארעסטען

(2) אויף ריבנא 12 האט די פאליציי אין דער וואוינונג פון הערש ווינבערג ארעסטירט א גרופע יוגנטליכע, וועלכע ווערען פערדעכטיגט אין געהערען צו קאמוניסטישער יוגענט-גרופע. ווי די פאליציי גיט איבער זענען בעת'ן ארעסט געפונען געווארען קאמוניסטישע אויפרופען. די ארעסטירטע האט מען אפגעפיהרט אין דער פאליטישער אונטערזוכונגס-פאליציי, וואו זיי זענען פערהערט געווארען. נאכ'ן פערהער זענען זיי בעפרייט געווארען דורכ'ן אויס-פארשונגס-ריכטער באנדריקאווסקי. די ווייטערדיגע אויספארשונג ווערט געפיהרט. די ארעסטירטע זענען לובא פאזנערואנק (באריושא 23), 19 י. אלט; שרה בענדיק (אלעקסאנדרסקא 12) 18 יאהר אלט; חנה מירענבערג (פאלוט קרוטקא 12) 20 י. אלט; הערש ווינבערג (ריבנא 12) 21 י. אלט; נאלנוע עהרליך (וואלפארסקא 18) 19 י. אלט; הענע פראנעל (פאמארסקא 44) 21 י. אלט; יונה לעווין (אלעקסאנדראווסקא 11) 21 י. אלט; עווא אוליגער (אלטער מארק 2) 20 י. אלט; ישכר עפשטיין (קאלענבאך 6) 22 י. אלט און יעקב העדלער (גרגנער מארק 3) 22 י. אלט.

מעסער-שטעכעריי צווישען גנבים

צוליב גענגב'עטע קוילען

(ב) אויף דער באהן-ליניע וואס שלייט אדורך די אבזהאטעלסקא גאס אפעריערען צוויי גנבים באנדעס. איינע פון זיי האט פרייטאג ארויסגעשיט פון א בעהעל-טער צוג א ביסעל קוילען. דערווייל האט א צווייטע גרופע צוזאמענגעקליבען די קוילען, און ווען די ערשטע זענען געקומען, האבען זיי שוין קיין קוילען נישט געפונען.

האבען זיך די ביידע גרופען אנגעהויבען זוכען זייער רעכט און ס'זענען געפאלען ביידער טרוקענע קלעפ, דערנאך זענען אוועק אין גאנג מעסערס און די פאנאמאנקע. האט שבת און זונטאג געהאט אפט „ארבייט" אויף ראקיטשע.

זונטאג האט שוין דער קריג, וואס האט געטראגען א „פארטיזאנישען" כאראקטער איינגענומען די פארם פון א שלאכט און אויפ'ן שלאכט-פעלד זענען געבליבען שווער-פערוואונדעטע יוזעף קאצלס און וולאדיסלאוו וואוושניעס, ביידע בעקאנטע גנבים אויף ראקישט. נאכ'ן ערטיילען זיי די ערשטע הילף, האט זיי די פאגאטאווייע אין א שווערען צושטאנד אפגע-פיהרט אין שפיטאל. איינער פון די שלעגער קאזש-מעריש גאדא איז ארעסטירט געווארען.

א ריין-יודיש, אדער וועלטלעך-טעאטער?

די אויפגאבען און צילען פון א יודיש-קונסט-טעאטער ביי׳ם איצטיגען מאמענט

(אינטערוויאוען ספּעציעל פאר׳ן „נייעם פאלקסבלאט“)

דוד הערמאן

— טעאטער איז אלע צייטען און געווען א מכשר פון נייע תקופות, און געווען און איז דער עמפּפינדליכסטער באראמעטער, וואס רעאגירט דער ערשטער אויף יעדע אנקומענדע נייע ענדערונג און סאציאלען, צי אין פאליטישען לעבען. עס שפיגעלט אפּ דעריבער מעהר און בולט׳ער, ווי אלע אנדערע קונסט-צווייגען; דאס טעאטער שפּיגעלט אפּ דאס לעבען און היה און טוט אלע מאל א שפּריץ מיט איין פוס אנ׳ם מארגען. הכלל, טעאטער — דאס איז לעבען, א קאמפּלעקס, וואס איז כולל אלץ, אלע פראגען פראבלעמען, אדעען סיי אלגעמיין מענשליכע, סיי נאציאנאלע.

שטעלט זיך דאס טעאטער אויף דער, אדער יענער זייט פון א ווינקעלע אין לעבען — ווערט עס איינזייטיג ענג, פערלירט די גרויסע ברייטע פערספּעקטיווען, פערוואנדעלט זיך אין אנ׳אנטיאציאנס-צווערק: נישט ווייטער — פאר, אדער נעגען. זיין קונסט לעדישע און נביאיש מבשר׳דיגע ראל ווערט דעמאלט א נטערגעגראבען.

יעדע גרויסער אמת׳ער קינסטלער איז אין זיין שאפען אלמענשליך. גלייכצייטיג שטעהט שטענדיג דער אמת גרויסער דיכטער פון האלט און זיין נאציאנאלער סביבה און הגם ער ברענגט צום אויסדרוק זיינע ברייט מענשליכע אידעען ווערען זיי אויסגעקנאטען אין זיין נאציאנאלער סביבה און שפּיגלען עם שטענדיג אפּ.

יעדע נאציע האט אויסער אלגעמיין מענשליכע אויך אייגענע איינציגארטיגע ספּעציפישע ליידען און פרייהען, אייגענע נאציאנאלע פראבלעמען און זיי צום אויסדרוק קאן ברענגען, נאר דער נאציאנאלער קינסטלער-דיכטער. א קינסטלער, וועלכער שטעלט זיך אויסער זיינע נאציאנאלע ראמען טאג. עס זיינען אפילו און נאמען פון די גרויסע ברייטע קאסמאפּאליטישע אידעען און פערספּעקטיווען מיט א פערנעהם, בעגעהט געגען זיך צוויי גוואלדטאטען: 1) ער זעהט אלץ, ווייט פון זיך און זעהט נישט זיך אליין און ארום זיך. 2) דאס אומנאטירליכע, די געקינסטעלקייט, דאס ווילען ארויסרייסען זיך פון זיך ארויס, איז א געוואלדטאט איבער זיך און דאס איז זיך נוקם. אזעלכע קינסטלער קענען איינמאל, און א געוויסער צייט, האבען א גרויסען ערפאלג, זיי קענען זיין אקטועל, זייער קיום איז אבער א קורצער, א נאיינטאגיגער.

אויך און געגענפאל — ווען א קינסטלער פערשטעלט זיך די אויגען און ווערט אפּ זיינע בליקען פון אלמענשליכע פראבלעמען און פראגען און פערקוקט זיך נאר און זיך אריין, בלויז אויף זיינע נאציאנאלע פראבלעמען, טוט ער א פעהלער — דאס איז געפעהרליך און שעדליך: דער ענגער שמאלער און זיך פערקוקטער בליק פערלירט די ברייטע אלמענשליכע פערספּעקטיוו און ווערט שגעל פון נאציאנאל — נאציאנאליסטיש, און לייכט קומט מען צום גראהען, וואולגארן שאוויניזם.

די סינטעז פון אלמענשליך און נאציאנאלען אין בעסטען זין פונ׳ם בעגריף, דארף געבען יעדע קונסט און און ערשטע רייה — דאס טעאטער.

דאס אלץ איז אויך נוגע אונזער יודיש-טעאטער. די קאפּאטע — און יודישען טעאטער האט איהרע טיפע סיבות. א גרויסע טייל פונ׳ם יודישען קיבוץ זענען שטריימעל, קאפּאטעס און היטלעך. איגנארירען די קאפּאטע, וואלט געהייסען אפּרייסען און פערשטעלען אונזער אויג פון א גרויסען טייל יודישען לעבען — א פערברעך!

דאס שעדליכע ליגט נישט אין דעם, וואס מיר האבען קאפּאטעס אויף דער יודישער ביהנע, שעדליך איז פיל מאל, וואס מיר זאגען אפּטמאל דורך די יודישע קאפּאטעס אויף דער פּיהנע. פונים שטריימעל, טלית און זייגענער קאפּאטע מאכען מיר אפּט, אפילו נאך היינט, „מאדערנע“ פינטעלעך יוד. און אזא פאל איז עס שעדליכער ווי די אמאליגע פינטעלעך יוד. אלזא נישט דאס שטריימעל און קאפּאטע זענען אומגעוואונשען נאר דאס, וואס מיר און דורך זיי.

אבער מיר האבען דאך נישט בלויז קאפּאטעס וואס עס פעהלט אונזער טעאטער — און און דעם זענען שולדיג קודם כל אונזערע דראמאטורגען — די פערנאכלעסיגונג מיט אנדערע שיכטען פון אונזער יודיש לעבען: האבען מיר דאך נישט נאר שטריימלעך און קאפּאטעס — וואו איז אונזער איצט ליבעניג, די נאציאנאל רענקענדע און אפילו די אסימילירטע? וואו זענען אונזערע סאציאלע דראמען? און נאך און נאך!... מיט קליינע אויסנאהמען — קליינשטעטלדיגט מען זיך; די דראמע, מיט קליינע אויסנאהמען, שטעהט נאך אלץ ביים שטעטעל און מיר לעבען דאך היינט און א וועלט מיט גרויסע שטארקע פראבלעמען, מיר שטעהען פאר און פיל פראגע-צייכענס, סיי און נאציאנאלען, סיי אין סאציאלען זין.

אט דאס פעהלט אונז!

יודיש טעאטער! אין דעם זין ווי כ׳האב עס אויבען דעפינירט.. טעאטער פאר יודען, און א בעגריף א געפעהרליכער, דאס הייסט בפירוש זיך איינשטעלען אין א שאכטעלע, אוועקשטעלען פאר זיך א מחיצה, שאפען א געטא-טעאטער. יודיש טעאטער הייסט שפּילען אויף יודיש, קולטיווירען אונזער יודישע שפראך, ברענגען פאר דער עפנטליכקייט יעדעם בעסערע יודישע קונסטווערק, אבער זיך נישט אפּטרייסלען פון דעם, וואס ס׳איז שעהן, קינסטלעריש ריכטעריש אין דער נישט יודישער ליטעראטור.

מרים ארלעסקא

— איז דען יודיש א געגענזאץ צו וועלטליכקייט? — ווילט זיך מיר ענטפערן מיט א פראגע אויף א פראגע. דאס ווארט יודיש פערשטעה איך אין דעם פאל אלס א סינאנים פון איינציגארטיגקייט, אריגינעלער, קערנדיגער פאלקס-שאפונג; דאס ווארט וועלטליך אלס אידענטיש צו דעם מענשליכען, וואס שטעהט איבער צייט און ראסע, אויף דעם וועג פון שעפּפערישער סינטעז פון די צוויי מעכטיגע שטראמען דארף געהן דער ענטוויקלונגס-גאנג פון יעדער נאציאנאלער קונסט און טעאטער, דאס איז דאך א קונסט און צייט און רוים, קאן עס געהן אויף דעם וועג? מיר דאכט זיך, אז יא.

אט פרעגט מען מיך, צי דארף ווייטער די קאפּאטע הערשען און יודישען טעאטער, אדער צי דארף מען זי פערטרייבען ווי עפּעס אומנוצליכעס און אנגעוויליגעס? איז דען קאפּאטע א קונסט-פארם? זי איז נאר שטאף, רויהער שטאף. גיט א קוק אויף איהר מיט נייע אויגען, און דער שטאף ווערט ווערען ניי. מיר דאכט זיך, אז אויפהויבען זיך איבער דער קאפּאטע הייסט נישט גאנץ איינפאך זי אוועקשמייסען, נאר אויסטראגען זי און זיך ביז צו א קונסטלערישער סינטעז, צי און דער פארם פון א מרא-גישער מיסטעריע פון א „דבוק“ ביי אונז „ווילנער“ צי און דער פארם פון א פארביגער טעאטראלישער קאריקאטור ווי דער „אוצר“ אויפפיהרונג און „המכר מה“, אדער אלס א דאמאטישע גראטעסקע פון „מסעות בנימין השלישי“ ביי גראנאווסקי.

פון ברויזענדיגען וועלט-שטראם פון אידעען און פארמען שעפען נייעם שטאף צו בעפרוכפערען דאס נאציאנאלע דענקען און שאפען, און מיט דעם אייגענארטיגען אוצר, וואס וועט דאן געבוירען ווערען, אריינטראגען און דער וועלט-סימפאניע פון שאפען אנ׳אייגענעם בעשיידענעם טאן.

יודידישע עצות

אין דער דאזיגער אפּטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט“ ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער

קופאן

יורידישע אפּטיילונג

פון „נייעם פאלקסבלאט“.

ביים דערלאנגען אנ׳אנפראגע אויף א יורידישע עצה דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פונ׳ם טאג, ווען די אנפראגע ווערט איבערגעגעבען אויף אנפראגע, אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

874. פרידקער.

קאן, א פראגע, וויפיל פערד-קראפט דער מאטאר דארף האבען. וויל קוים האנדעלט זיך וועגען א מאטאר פון א שטארקערע קראפט, איז דאס קאנצעסיאנירען אפּהענגיג פון דער וואיע־וואודטווע.

875. חיימעל נ.

876. אינטערעסירענדער לעזער פון צי־געלנאם 22.

וועגען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פערענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 נאכמיטאג מיטברענגענדיג די צייטונג.

878. ה.א. אוינסק.

די פאר׳ן חתונה׳ניגע עקסלען האבען שוין איצט נישט קיין רעכטליכען ווערט. איהר דארפט זיך ווענדען און קרייז-געריכט. מיט א בקשה וועגען אויסבעסערען דעם טעות און דער מעטריקע.

879. פריוו.

אויף א געשעפטס-לאקאל איז יא גילטיג א קאנטראקט, אלענפאלס בנוגע דער סומע נרגזר דירה-געלה.

880. ג—ו פון ראדנע.

איהר וועט קודם כל מוזען בעצאהלען דעם ירושה-שטייער.

881. האנטוואלף.

אויב די פערשפּעטיגונג איז פארגעקומען צו־ליב אומאפּהענגיגע פון אייער ווילען טעמים, קאן דער טערמין פאר דער אפּעלאציע צוריקגעשטעלט ווערען. איהר דארפט וועגען דעם דערלאנגען אנ־ענטשפּרעכענדע בקשה און זעלבע נעריכט, וואס האט דעם איינענטליכען אורטייל ארויסגעטראגען.

די בקשה מוז דערלאנגט ווערען און משך פון צוויי וואכען נאכ׳ן צוריקשיקען אייך די דערלאנגטע אפּעלאציע.

882. נ — ט.

ביז ס׳וועט ארויסגעטראגען ווערען די דער־ציונג פון אורושאנער ראטעמטש, קאנט איהר דער־וויל צושיקען דעם־לער דירה־געלד, לויט אייער השערה. פאר קיין עקסמיסיע האט איהר זיך נישט צו שרעקען.

883. לעווענזאן.

מען דאט אייך נישט נערואט קיין רעכט אויסצור־מעסטען א העכערען הכנסה־שטייער, ווי איהר האט אנגעגעבען און דער דעקלאראציע, סיידען מ׳דאם פון אייך פריהער געפאדערט געוויסע אויפקלערונגען און איהר האט זיי נישט געגעבען, אדער זיי האבען נישט בעפרידיגט דער שטייער־מאכט. קוים האט מען פון אייך אזעלכע אויפקלערונגען נישט געפאדערט, קאנט איהר זיך ווענדען מיט א רעקורס און זיך פערופענדיג אוף פ׳ן ארט. 68 פון אוסטאוו וועגען הכנסה־שטייער, בעטען, אז מען זאל אייך געבען די מעגליכקייט צו מאכען די נויטיגע אויפקלערונגען דירעקט פאר דער אפּעלאציע־קאמיסיע.

אין אזא פאל מוז מען אייך אומבעדינגט מיט־טיילען, ווען די דערמאנטע קאמיסיע האלט אפּ איהרע זיצונגען.

884. א בעקאנטער לעזער.

אויב די ארבייט געדויערט ווייניגער, ווי 10 חדשים אין יאהר, ווערט די ארבייט אנערקענט פאר א סעזאן ארבייט און דעריבער זענען אונטערנעהמער פון אזעלכע ארבייטען נישט מחויב צו גע־בען קיין אורלויבען.

דאס ערשטע מיידעל

פון ניקאלאי באגדאנאוו

.20

נאך דעם ארטיקעל האבען אלע זיך פערזאמעלט־געטקעסירט מיט סאניען, איך האב געבראכט אין שול אלע די גרויסער פּויזע צייטונגען, וועלכע איך האב זיך אונטערגעשטעלט צו־צוטראגען, ווי א געזעלשאפט ליכע ארבייט, האב איך דערזעהן סאניען און געדערט אויבערפעלט: אנשטאט אנצאיינפאך קלייד, וועלכע כ׳האב פריהער אפילו נישט בעמערקט, האט זי איצט געטראגען א רויט העמדעל און זי האט וואוילעריש א טרייסעל געטון מיט׳ן פערשארענעם קאפּ געשויבערטע שווארצע לאקען.

עס איז מיר נישט גוט געווארען פון איהר אפּ־געגאלטען האלז און פון די פערליבטע אויגען פון די מיידלעך, וועלכע האבען נישט אראפּגענומען די אויגען פון איהר. נו, אנ׳אמת׳ער העלדישער ואפיציר, ארומגערינגעלט פון פערליבטע גימנאזיסטקעס! איך האב עס איהר נישט אויסגערעדט פאר אלעמען און די אויגען — מ׳דארף זיך מיט איהר דורכריידען אונ אויף אויג...

איך האב זיך אומגעקערט און מיין צימערל און זיך גענומען בעגייען מיין וואונדערליך אויסגע־טראכטען אויזען.

דאס פייערל האט פרעהליך אנגעהויבען קנאקען און זיך א גאו געטון און קוימען, פון די פערמויערטע צינגל האט זיך געטראגען א פארע מיט אנ׳אנגע־נעהמען ריח פון פערטריקנטער ליים. דו שמעקסט און ס׳דאכט זיך דיר אז עס קנאקט פון אונטער די ציין, בעת איך בין געווען א קליינער, האב איך ליב געהאט צו עסען ציגעל און קייען טרוקענע ליים. איצט איז פאר דער רוח געווען אנגענעהם. איך האב דורכגעהייצט דעם אויווען א מאל דריי. ווען דער אויווען איז אינגאנצען טרוקען געווארען, האב איך געקראגען קאלך און אהם אפּגעווייסט, און צימערל איז געוואהרען אנגענעהם ליכטיג, איצט בלייבט מיר צו פערבעטען סאניען. איך ווייס, אז עס וועט איהר געפעלען, זי וועט זיך ווארעמען אויפ׳ן געלעגער און הערען וועגען לעבען, לייענען, פערברענגען, צו־זאמען וויזען פענסטער ווייזט דער הערבסט־רענדיג: ווי הינטער׳ן פענסטער ווייזט דער הערבסט־און בושעוועט דער שטורם. וועגען אלע מיינע מחשבות און וועגען אלע געשעהענישע, אפילו וועגען סאניעס העמדעל און אפּגעשויערען קעפּעל — וועגען אלץ האב איך געשריבען דער יאטשייקע.

אין דער צייט, וואס איך האב זיך אזוי ארומ־געפּארעט און אנגעקומען דער אמת׳ער הערבסט, עס איז געווארען אין שטאט אזא בלאטע, אז מען האט אין איהר געקענט אנגעהרען נישט נאר די קאר־לאשען נאר אפילו די שטיוועל, און אוועגר בין איך אין רעגען און אין ווינט, וואס האט געשמיסען און פנים אריין, אוועק צו סאניעס וואוינונג, א הויז, וואו קאמוניסטען האבען געוואוינט. איך בין ארויפגע־קראכען אויפ׳ן נאסען גליטשיגען פארקאן א קוק טון, צי עס לייכט זיך און סאניעס פענסטערל. און פענסטער איז געווען פינסטער, דערפאר איז און צווייטען פענסטער, וואו עס האט געוואוינט פּאטאפּיטש געווען ליכטיג, און עס האט זיך דייטליך אויסגע־טיילט סאניעס גראציעזע פיגור און איהר נייע גע־וואוינהייט, פערוואָרפען וואוילעריש דעם קאפּ. דאס פענסטער איז געווען בעהאנגען מיט א פארהאנגעל. דורך וועלכער איך האב נישט געזעהן די פנימער און די אויגען. איך האב נאר געזעהן די סילועטען, פון סאניען און פּאטאפּיטשען, זיי זענען געזעסען איי־נער אנטקעגען דעם אנדערען, זי, אין שטוהל און ער, אויף א בענקעל — און זיי האבען זיך בערירט מיט די קני... טעגליך, אז דער הייסער אויווען מיט׳ן אפענעם טירעל האט דערנעהנטערט און פערגרעסערט זייערע שאטענס?

איך האב געקוקט, און דער ווינט האט זיך נעד־ריסען א בער׳ן פּארקאן, געריסען פון די בוימער די טויטע בלעטער. געשאסט זיי איבער דער בלאטע, און געשמיסען מיר און פנים אריין נאסע און שמוציגע בלעטער. איך האב אראפּגעווארפען די בלעטער פון שטערן, פון די באקען און אפּגעווישט דעם שמוץ מיט דעם ארבעל און אלץ געקוקט און די סילועטען, און ווי זיי וואלטען זיך געריצט, האבען זיך צונויפ־געקומען, צענויפגעגאסען זיך אדער צעגאנגען און געווארען גרעסער, מען קען גארנישט פערשטעהן, נאר אט האב איך און פּאטאפּיטשעס האנד בעמערקט א בוך און אין פערשטאנען: זיי לייענען און הוס־קוטירען היים וועגען בוך.

איך בין געגאנגען צוריק מיט א ווייטאג און האר־צען, וואס איך בין אזוי אומזיסענד, איך קען נישט לייענען קיין בוך אויפ׳ן קול. איך קען וועגען בוך נישט שמועסען. איך קען נישט רעדען הויכע און שעהן. וואס טוט מען? מען קען דאך נישט אפּטרייבען פּאטאפּיטשען מיט א שטעקען, ווי איך האב רעגאלט בעשלאסען האנדלען מיט שטשוקינען. איך דארף זיך אויסלערנען, אז איך זאל זיין אימשטאנד רעדען מיט איהר וועגען אלץ און איהר אפּהערען, אז זי זאל נישט צולאזען צו זיך פּאטאפּיטשען, כאטש ער איז דער פיהרער פון גאנצען קאמסאמאל און קרייז, אויב זי האט איבערגעטראגען וועגען אנגריף און בעליידיגונג און איז געבליבען. די פריהערדיגע סאניע און אפילו נאך בעסער, אז די ליבע איהר נישט ברענגען קיין שאדען, זי האט זיך אבער אנגעטון א רויט העמדעל, צעשאטען און אפּגעשוירען די לאקען און שיסט מיט די אויגען אויף אלע זייטען, וועלענדיג אלעמען איבערראשען און געפעלען ווערען. מיט אזא גאנג קען מען פערגעסען דעם תוך פון גאנצען לעבען און שטרעבונגען.

אט אזוי האב איך וועגען דעם נעקלערט, נאר ארויסזאגען וואלט איך קוים געקענט. ביי׳טאג פין איך געקומען און א׳קאם, — בעזונדערס פארשעגט זיך צוצוקוקען צו סאניען. און איך האב זיך צוגע־קוקט, וויפיל פייער זי פערבאנגט, אט שמועסט זי וועגען ארגאניזירען א קאלעקטיוו פון פראפּאגאנדיס־טען, אט שרייבט זי אויף דער מאשינקע אנ׳ארבייטס־פלאן פאר׳ן פאליטישען קרייזעל ביי דער שול. אט קלינגט זי אויפ׳ן טעלעפאן אין רעפּא, צי ס׳האבען זיך דארט פערוואמעלט די ארבייטער־מיידלעך — זי פאהרט צו זיי מיט א בעריכט, אט לויפט זי אין שול אויף א פערזאמלונג פון דער פראקציע פון דעם קאמסאמאל, פלאנט ווירעבארשטש אוואנ־טשינא און נאך עטליכע פאביגע חברה האט מען אר־רעסטירט און קאמסאמאל.

ארום סאניען האט זיך מיר אויסגעוויזען קאכט שטארק דאס לעבען פון יוגענט. איך האב זיך צוגערוקט איבערצולייענען די טעויסען, וועלכע עס האט, ווי געוועהנליך צעשיקט קאסטיצקי, און איך האב זיי נישט דערקענט. אנשטאט אלגעמיינע אויפ־גאבען זענען אויף זיי געווען אזעלכע רעטאלען אויף דורכצופיהרען אין לעבען, וועלכע עס קען אייב־פאלען נאר סאניען, צום סוף פון אלע טעויסען, — א פראגע, ווי עס געהט די ארבייט, א ווענדונג צו שיקען זייערע מיינונגען און פערלאנגען.

— דאס שרייב איך מיט איהר צוזאמען — האט געזאגט קאסטיצקי, אזוי ווי ער וואלט זיך גער־האלט בערהמען וואס איז מיט אהם געווארען.

סאניע איז אוועקגעפאהרען מיט א בעריכט און רעפּא, און לענקין איז מיט איהר מיטגעפאהרען.

נאך איהר אוועקגאנג איז דער געוועזענער קאמ־זי, וועלכער איז געווען פערטומעט מיט צונויפגעהמען־צייטונגען, רויט געווארען און נישט געענדערהיג איך צו קיינעם א פורטשע געטון:

— וואס איז מכוח ליבע פון נייעם שטאנדפּונקט

— מעגען קאמסאמאלצעס ליב האבען?

— ווי מיינסטו ליב האבען? האט זיך צו אהם געווענדעט פּאטאפּיטש.

— נו, ווי מענשען... אלמענשליך...

— דו האסט זיך אנגעלייענט מיט טורגעניעווען? עס איז גאנץ אפּגעלעבט... — פּאטאפּיטש האט א פיהר געטון מיט׳ן האנד איבער׳ן שטערן. זיינע נאזע, שווארצע אויגען האבען זיך פערטראכט.

— איהר ווייסט, חברה, איך מיין, אז דאס אלץ האט אויף אונז ארויפגעצוואונגען די בורזשואזע פריצישע קולטור, אט די אלע פוסטע חלומות, אז ליבע איז העכער פון אלץ. זיי האבען נישט געוואוסט וואס צו טון, האבען זיי דערפיהרט די רייניקייט פון ליבע־געפיהל צו אזא שטופע, אז זיי האבען אהם געווידמעט דאס גאנצע לעבען, דער קליינבירגערטום האט עס אל אויפגענומען אויף זיין שטייגער, פעה־ביגט, האט אנגעשריבען הארץ־דרייסענדע ראמאנען און יעדעם מיידעל פון פיפצעהן יאהר האט נאך ליבע, און די ליבע!... פערגלאצענדיג מיט די אויגען... עקעל!

(פארטזעצונג קומט)

לובלינער אינדוסטריעלער געפרובט פערנארען זיין פרוי איז א משוגעים-הויז

פריוואט-דעדעקטיוון שפיאנירען נאך דער פרוי אין צאפאט.—דער געהיימניספולער וויזיט אין האטעל.— דער מאן שיקט זיין פרוי קיין צאפאט און שיקט מיט דעדעקטיוון איהר נאכצושפיאנירען

צווישען הָעם אין לובלין גוט בעקאנטען אינ־דוסטריעלער, ארהאלף האזמאן מיט זיין פרוי קומט פאר א הָעכסט סענסאציאנעלער און ממש שפאנ־נענדער פאמיליען קאנפליקט, וועלכער האט דער־ווייל זיך אויסגעדריקט שוין אויך אין אן עפענטלי־כען סקאנדאל.

די פרוי האזמאן האט פאריגע וואך פערברענגט אין צאפאט און פלוצלונג בעקומען א דעפעשע צו קומען תיכף קיין ווארשא, וואו דער מאן ווארט אויף איהר. די פרוי האזמאן איז תיכף אפגע־פאהרען קיין ווארשא און גענומען א צימער אין האטעל „פאלאניא“.

ארום 12 בייטאכט איז אין האטעל געקומען א דאקטאר מיט צוויי סאניטארען און ערקלערט, אז זיי זענען געקומען נעהמען אין משוגעים־הויז אריין די פרוי האזמאן.

אנקלאפענדיג אין טיר האט זיך אין פרוי האזמאנס צימער בעוויזען איהר ברודער, וועלכער איז גראד געווען ביי איהר מיט א וויזיט. דער דאק־טאר האט איהם פארגעשטעלט די נויטיגע בעקו־מענטען, אין וועלכע עס איז פעסטגעשטעלט, אז פרוי האזמאן איז גייסטיג קראנק און דעריבער איז דער דאקטאר נ״ט די סאניטארען צונעטרעטען אוועקפירען איהר אין משוגעים־הויז. די פרוי האזמאן און איהר ברודער האבען שטארק פראַ־טעסטירט. צוליב דעם האט דער דאקטאר זיך געווענדעט אין פאליציי־קאמיסאריאט און ווען דאס האט נישט געהאלפען, האט דער דאקטאר טעלע־פאנירט צום פראקוראר. נישט קוקענדיג אויף דער שפעטער שעה האט דער פראקוראר פון זיין זייט טעלעפאנירט צום ה׳ ארהאלף האזמאן און איהם אנגעפרעגט אויף וואס פאר א סמך ער וויל דאס אוועקפיהרען זיין פרוי אין א משוגעים־שפיטאל. ה׳ האזמאן האט דערצעהלט דעם פראקוראר וואס אלץ די פרוי זיינע האט לעצטענס אפגעטון, אז זי האט א תל געמאכט פון פיל געלד, הויפטזעכליך אין צאפאט, וואו זי האט לעצטענס פערבראכט, דאס זיך ערלויבט אוסערגעוועהנליכע זאכען, דער פראקוראר האט דעריבער געראטען דעם ה׳ האז־מאן, אז ער זאל וועגען דעם זיך ווענדען אין געריכט און דעמאלט וועט ער קענען בעקומען דאס רעכט צו קרעמפירען זיין פרוי.

ווי עס ווייזט זיך ארויס האט ה׳ האזמאן נאך מיט עטליכע טעג צוריק בעשלאסען צו פערנארען זיין פרוי אין א משוגעים - שפיטאל און צוליב דעם צוועק האט ער דאס איהר טעלעפאניש פערנארט קיין ווארשא. די פרוי האזמאן האט געוואוסט, אז דער מאן טראכט זיך ארום מיט עפעס געהיימע פלענער וועגען איהר און דעריבער איז זי נישט געפאהרען צום מאן נאר אין א האטעל אריין און פון דארט געשיקט נאכ׳ן ברודער. כדי זיך מיט איהם בעראטען. גראד אין דעם מאמענט איז דאס אנגעקומען דער דאקטאר מיט די סאניטארען.

ה׳ האזמאן האט אויך. פרוי אפגעשיקט קיין צאפאט און נאכגעשיקט איהר צוויי פריוואט דעד־עקטיוון, וועלכע זאלען איהר אבסערווירען. די דעד־עקטיוון האבען איהר אזוי ווייט נאכשפאנירט, אז זיי האבען אפילו בעוויזען צו מאכען עטליכע פאטאגראפישע אויפנאהמען פון איהרע פערוויילונגען אין געזעלשאפטען. די רעוועלאציעס פון די אגענ־טען צוזאמען מיט די פאטאגראפיעס האבען דעם ה׳ האזמאן ארויסגעפיהרט אויפ׳ן געדאנק, אז ער מוז וואס פריהער זיין פרוי משלח זיין אין א משוגעים שפיטאל.

טראגעדיע פון א יודישע כלה

זי ווערט פערגוואלדיגט דורך 2 פאסטוכער און דער חתן זאגט זיך אפ פון איהר

א שווערע טראגעדיע האט זיך די טעג אפגע־שפילט אין דערפעל יארי (פאסטאווער קרייז).

אין דערמאהנטען דערפעל איז איינגעשטאנען אויף דאטשע די ווילנער פרייליין סאניע מ.

די פרייליין האט געוואוינט דארט אין א קריסט־ליך הייזעל. צוזאמען מיט איהר מוטער און יונגע־רער שוועסטער.

פאראכטאגען איז די יונגערע שוועסטערל קראנק געווארען און מ׳האט איהר אוועקגעפיהרט קיין ווילנע. אין דערפעל איז בלויז פערבליבען די עלטערע שוועסטער סאניע.

מיטוואך איז געווען א הייסער טאג און סאניע האט זיך געלייגט שלאפען, נישט פערמאכענדיג דעם פענסטער, וועלכער איז ארויסגעקומען אין א פעלד, וואס האט זיך געצויגען אויף א גרויסען שטח.

אויפ׳ן דאזיגען פעלד האבען געהיט פערד צוויי פאסטוכער, וועלכע האבען אפגערעדט צווישען זיך אריינצובעקומען זיך צו דער פרייליין דורכ׳ן פענסטער.

ווען סאניע איז שוין טיף געשלאפען, האבען די פאסטוכער זיך אריינבעקומען דורכ׳ן פענסטער צו איהר אין צימער און האבען איהר פערגוואלטיגט, פערשטאפענדיג איהר דאס מויל מיט א שמאטע.

נאכדעם ווי די מנוולים האבען אפגעטון זייער שענדליכען מעשׂה, זענען זיי אנטלאפען. ווען זיי זענען שוין געווען ווייט, האט סאניע אויפגעהויבען אַגע־ואלד־געשריי אויף וועלכען ס׳זענען זיך צונויפגעלאפען מענשען, וועלכע האבען בייקע מנוולים פערהאלטען און איבערגעגעבען זיי אין די הענד פון דער פאליציי.

סאניע מ. איז פון איהר אומגליקספאל שטארק טיהערגעשלאגען און האט גלייך אויף מארגען, נאכ׳ן אומגליק, פערלאזען די פאטאלע דאטשע.

מאכט זיך אבער א מעשׂה, אז אויף מארגען איז צו איהר ארויפגעקומען צו גאסט איהר חתן פון ווילנע און האט זיך דערוואוסט פון דער גע־שיכטע, וואס האט אויף איהם אויך געמאכט א שטארקען רושם און נאך דעם זעלבען טאג איז ער צוריק ארויסגעפאהרען קיין ווילנע, קאלט געזעגענ־דיג זיך מיט זיין כלה.

די פערלאזענע מיידעל האט בעקומען פון קלער־מעניש א שטארקען נערווען־אטאק.

אויסערגעוועהנליכע איבעררַאשונג פאר׳ן לאדזער פובליקום!

די פאפולערע און קאנקורענצלאזע פערפומעריע פירמע ד. מארקוס אין לאדז, פיעטריקאווער 59, טעל. 128-02, האט פארגעברייט איבעראשענדע סורפריזען פאר דער געעהרטער קונדשאפט. יעדער קונדע בעקומט ביים קלענסטען איינקויף גענצליך גראטיס א שטיק טואלעט-זייף מיט א שאכטעל שוה-פאסטא. אויסערדעם ווערען אלע קאסמעטישע אר-טיקלען בערעכענט צו שטרענגע פאבריקס-פרייזען. ווער עס קויפט ביי מיר איינמאל, בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע. געדענקט די אדרעס.

פאלאץ
קלאנג-פילם
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דראמאטישער פילם, וואס איז זענזאציאנעל געוועזען אנ׳עפענטליכער משפט אויף דאס טעמע:
צי געהער די הויפה-נאכט דעם מאן?
רעזשי: FITZMAURICE
דראמע פון לעבען פון אמעריקאנער מיליאנערען א.ז.
דעם מאנ׳ס רעכט
אין די הויפטראלען:
BILLIE DOVE i ROD LA ROCQUE
אויסער׳ן פראגראם: פלארענצישער כאר גיט אויספיהרען א רייה לידער און אריעס פון דער אפערע
„CARMEN“
אנהויב אין געוו. טעג: 5 נ״מ, שבת און זונטאג 2 נ״מ.

ארעסטירט פיל קאמוניסטען אין טערקיי

לאנדאן, (ספ. טעל.)

פון קאנסטאנטינאפאל מעלדעט מען, אז די פאליציי האט נעכטען ארעסטירט 34 פערזאן, דערונ־טער 8 פרויען.

די ארעסטירטע ווערען בעשולדיגט אין געהערען צו דער געהיימער קאמוניסטישער ארגאניזאציע, וואס האט זיך געשטעלט די אויפגאבע צו מאכען א צער בערקעהרעניש.

2 פרויען דערהרגעט געווארען

בעת א עראפלאן-קאטאסטראפע

בערלין, (ספ. טעל.)

אין טשיקאגא איז געשעהען א שרעקליכע קא־טאסטראפע, א פאסאזשיר־עראפלאן וואס איז גע־פלויגען איבער דער שטאט איז אראפגעפאלען, דערביי זענען צוויי פאסאזשירקעס דערהרגעט גע־ווארען.

4 פערזאן דערטרונקען געווארען

וויען, (ספ. טעל.)

פון גרא קמעלדעט מען, אז אויפ׳ן טייך מאר איז געשעהען א קאטאסטראפע. א לודקע אין וועל־כער עס זענען געפאהרען 7 פערזאן האט זיך אר־בערגעדרעהט. 4 פערזאן זענען דערטרונקען גע־ווארען.

די פערשאלטענע ירושה

גרויסער ראמאן פון ליידענשאפט, ליבע און פערברעכען (5

קיצור פון ראמאן

אין א גרויסער וועלט־שטאט האט א געוויסער האלדערמאן גוטערמאן אויסגעבויט א ריזיגע הויז, אין וועלכען עס האבען זיך געפונען די פרעכטיגסטע לאקאלען און די הערליכסטע ביוראים אזוי ואזור־נאנגען. דאס הויז איז געווען איינע פון די וועלטבע־סטע זעהענסווירדיגקייטען אין דער שטאט.

אין א געוויסען מאמענט אבער האט מען דאס הויז אנגעהויבען אויסמיידען און וויכען, ווי א וויסטע קללה וואלט אין איהם אריין, און דער הערליכער בנין איז געשטאנען, ווי א ביזער געשפענסט אין דער נאס.

בינו לבינו, ווערט פריהער דערצעהלט, אז אין דער שטאט־ישער טורמע האט מען בעפרייט איינעם אנ׳ארעסטאנט מיט׳ן נאמען מארקוס קאשטאן, וועלכער איז אפגעזעסען אין דער טורמע פיער יאהר מיט זיבען חדשים פאר א גנבה. ער האט נישט געהאט קיין חשק בעפרייט צו ווערען, ווייל ער האט עפעס מורא געהאט פאר דער פריי... און — אין דערזעל־בער נאכט האט מען איהם טאקע געפונען אנ׳אויפ־געהאנגענעם אין וועלדעל לע׳ם דער שטאט.

עס איז כדאי צו וויסען, אז ביי גוטערמאנען ארבייט אלס פריוואט־סעקרעטארין א יונג מיידעל, א יתומה, מערי קאהן, וועלכע האט א נאהענטען פריינד, אנ׳איינציגען בעשיצער — לעאן שטיינמאן. דער באלעבאס איהרער איז א צוריקגעהאלטענער געהיימניספולער מענש, און אין א געוויסען מאמענט פערטרויט זיך מערי פאר לעאנען, אז עפעס האט א מורא פאר גוטערמאנען:

לעאן בעט בי ימערין, אז זי זאל זיך אין יעדער פערלעגענהייט ווענדען צו איהם, ער וועט זי בעשיצען. לעאן דערצעהלט דערביי מערין וועגען דריי ברידער מיט די נעמען מאקס, מאריץ און מאטעס, מיט׳ן צונאמען „די דריי מאלפעס“, פאר וועלכע מען דארף זיך היטען.

לעאן האט זיך פארגעשטעלט פאר מערין אלס זשורנאליסט, ווען מערי איז אבער אוועקגעגאנגען, האט לעאן אנגעקלינגען צום פאליציי־אינספעקטאר ראפאלסקי און זיך אנגעמאלדען אלס לעאנארד שטיינמאן, פונ׳ם ארוואקאטען־ביורא „שטיינמאן“.

מערי האט ביי איהר שעף אויף דער טיר

גטעראפען אנ׳אויפשריפט „פערנומען“, דארט איז געזעסען א גאסט...

ביי איהם אין קאבינעט איז געזעסען אַנ׳־אומבעקאנטער פערשון, עפעס אַנ׳עקעלהאפטער טיפ וואס האט זעהר געגלייכט צו איינעם פון די „דריי מאלפעס“, לויט לעאנס דערצעהלונג. געהאנדעלט האט זיך וועגען דעם, אז דער פערשון האט געוואלט אפקויפען דאס „גוטערמאנ׳ס הויז“, און גוטערמאנען גופא איז דער פיאן גאר נישט געקראכען אין קאפ אריין. ער האט דעם נאסט גראב געענטפערט, אז ער האט נישט ברעה דאס הויז צו פערקויפען און איהם ממש ארויסגעבעטען פונ׳ם קאבינעט.

און איצט לייענט ווייטער

גוטערמאן האט א זיפץ געטון.

ער האט אנגעהויבען צו טראכטען אז ער האט צו טון מיט א משוגענעם.

דער גאסט האט גענומען זיין אויסגעריבענעם זיידענעם הוט און א זאג געטון:

— דער דאזיגער בנין אויב איך האב קיין טעות נישט, שטעהט אויפ׳ן פלאץ פון עטליכע אלטע הייזער, וואס זענען איינגעליינט געווארען?

— יא, איך האב זיי געקויפט און איינגעליינט, — האט גוטערמאן א שמייכעל געטון.

— דאן האט זיך ליקווידירט דאס פערמעגען פון א געוויסען מארקוס קאשטאן, וועלכער האט באנקראטירט, — האט רוהיג צוגעגעבען דער הויכער פערשון.

גוטערמאנס האנט האט זיך א לייכטען בעווענג געטון.

— מעגליך!

ער האט זיך אויסגעגלייכט און געווארט, וואס עס וועט ווייטער זיין.

— נו, יא! — האט דער פערשון א דרעה געטון מיט דעם הוט — איך האב געזעהען ווי מ׳האט איהם פערמשפט פאר גנבה... לאנג איז עס געווען זעהר לאנג. ער האט באלד ארויסגעהן, פון דער טורמע, אייער מארקוס קאשטאן.

די בלויע אויגעלעך האבען זיך ווידער געווענ־דעט צום קאנדעלאר,

גוטערמאן האט ארונטערגעשלאגען די סלינע, און זיך שארף אפגערופען:

— בקיצור גאר. פאני... מיר בלייבט נישט קיין

צו ארען וואס דער הער, וועלכען איהר האט אנגע־רופען, וועט טון — מיט מיר האט עס קיין שום שייכות נישט!... איך זאג עס אייך דערפאר, כדי איהר זאלט נישט מיינען, אז איהר קאנט מיך מיט עפיס אנגרייפען... פון מיינע יונגסטע יאהרען אן, אם איך זיך גאר נישט געמאכט פון פוילע אנצו־הערענישען!... אויף אזעלכע שפיצלעך וועט איהר מיך נישט כאפען...! איך בעט אייך, לאזט מיך גע־כאך, מיין הער! אדיעו!

דער גאסט האט זיך נעגאסען ארומגעקוקט אין קאבינעט:

— מילא, גוט... בלייבט מיר שטארק, הער גוטערמאן.

— אדיעו, — האט גוטערמאן קורץ געענטפערט, ווארטענדיג אומגעדולדיג, א הינטער דעם אויסטער־לישען גאסט זאל זיך צומאכען די טיר.

מערי האט ארומגעשפרייט אין איהר ארבייטס־צימער, ווען זי האט זיך צוזאמענגעטראפען פנים אל פנים מיט דעם פערשון, וואס איז ארויס פון גו־טערמאנס קאבינעט.

זיינע הורכדרינגליכע, שפיציגע אויגעלעך האבען זיך איינגעשטאכען אין איהר מיט אזא מין אויס־דרוק, וואס זי האט נישט געקענט פערשטעהן.

א ביסעל א צורודערטע האט דאס מיידעל גע־ענטפערט מיט א גלייכען שטרענגען בליק, וואס איז געווען פיל נייגעריגקייט.

דער פערשון האט געמאכט א שריט פאראויס און טויב א פרעג געטון:

— ווי רופט מען אייך!?

— מיך...

מערי האט אונטערשלאסען געמאכט א פויזע.

די פראגע איז געווען אוועקגעשטעלט אזוי דארב און מיט אזוי פיל נייגעריגקייט אז דער ענט־פער איז ביי איהר געווען א גרייטער.

בעמערקענדיג אבער זיין שארפקייט און חוצ־פה׳דיגקייט, אז דאס מיידעל רויט געווארען:

— איך בין די פערזענליכע סעקרעטארין פון גוטערמאנען.

די בלויע אויגעלעך האבען זיך איינגעשטא־כען אין איהרע אויגען, און האבען זי אפגעמאסטען מיט אנ׳אויפמערקזאמען בליק פון קאפ ביז די פיס.

אין זיי האט מען געקאנט אדורכלייענען בער־האלטענע פערוואונדערונג און אומצופרידענהייט.

דער פערשון האט א שוואכען שמייכעל געטון.

מערי האט זיך דערביי דערמאהנט און לעאנס ווערטער ביים פרעהשטיק: „...מאקס — דער איינער פון די „דריי מאלפעס“ — מאקס איז געווען א דאר־רער פערשוינדעל, א גרויער מיט דינע בייזע ליפ־פען, וואס אזוינע האב איך נאך קיינמאל נישט גע־זעהען“...

אלזא — מאקס דער פערשון מיט די הינ־טטע ליפען אויף דער וועלט...

די ליפען פון דעם גאסט גוטערמאנס האבען איצט געשמייכעלט און דער דאזיגער שמייכעל איז געווען עקעלהאפט, שלאנגיש, געמיין.

דער דאזיגער פערשון איז טעווען דאר און גרוי...

אבער — נארישקייטען, פארוואס האט עס דוקא געדארפט זיין דער, וועגען וועלכען לעאן האט גע רעדט ?!

דער פערשון איז אפגעטראטען צו דער טיר, מורמלענדיג:

— מערקווירדיגער צוזאמענטרעף !... מארגע !..

א מינוט שפעטער איז ער אוועק און דרויסען.

פון גוטערמאנען איז דער פערשון אוועק אין א קליינעם האטעל, וואו ער האט נישט לאנג געוואוינט א צימער, און וואו ער האט לעצטענס בעקומען זיין קארעספאנדענץ.

אויף איהם האט געווארט א דעפעשע.

ער האט די דעפעשע אויפגעעפענט און אר־הורכגעלייענט:

„די סחורה איז אוועקגעשיקט געווארען לויט אדרעס“.

קיין אונטערשריפט איז נישט געווען.

די דעפעשע איז געווען אנגעגעבען פון א נאהענטער פראווינץ־שטאט.

דער פערשון האט צעריסען די דעפעשע אויף פיצ־פיצלעך און אריינגעווארפען זיי אין דעם פאפיר־קויש.

— מילא! — האט ער געלאסען א ברום געטון.

— — — — — — — —

ווי נאר דער הארער הויכער פערשון איז ארויס, האט גוטערמאן ארויסגערופען מיט א קלונג מערי׳ן כדי צוצוטרעטען צו דער טאג־טעגליכער ארבייט.

א קוק־טוענדיג אויף איהר, האט ער שנעל בע־מערקט:

— איהר זענט עפעס אויפגערעגט. וואס איז געשעהן ?

— ניין, גארנישט ! א דאנק פאר׳ן פרעגען... דער מאן, וואס איז נאר וואס ארויס פון אייך, האט זיך עפעס מאדנע אויפגעפיהרט...

— וואס האט פאסירט ?... ער האט אייך בעלייריגט ?

— ניין... נאר אביסעל איבערגעשראקען.

— ס׳איז גארנישט ,פרייליין, — האט גוטער־מאן א שמייכעל געטון — דאכט זיך אויפ׳ן „בור־דעם“ ביי איהם איז עפעס נישט אל׳ן ארדנונג... אזוי אבער איז ער א גלאטער פערשון... ער וויל קויפען דאס „גוטערמאן־הויז“ — א פשוטער אידיאט! אבער לאמיר איהם לאזען לויפען און נעהמען זיך צו דער ארבייט...

(פארטזעצונג קומט)

א שעהנער „גן אידעם“

אידעם צושלאגט מערדערלעך זיין שוויגער

נעכטען 1 א זייגער בייטאג איז די שטאטישע פאטאטאווע ארויסגערופען געווארען אויף וואט־טערסקא 69, דער דאקטאר האט דארט געפונען שוויגער־פערוואונדעטע מיט א מעסער — די 63־יעהרי און א קאזושע בלוט א שרעקליך צושלאגענע און גע ווקטאריא יאקובאווסקא.

ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, האט די זקנה א'ו מקיים פסק געווען איהר איינענער איידעם יאק יאקובאווסקי, וועלכען די אלטע האט געמאכט פאר־וואורפען, פארוואס ער קומט אהיים שפעט און פער־שיכורט ראס נעכט.

דער צושטאנד פון דער פערוואונדעטער איז א שווערער.

ארויסגעפאלן פון פענסטער

[—] אויף זגערזשער אכט און הייסיג איז ארויס געפאלען פון ערשטען שטאק דער אנדערהאלבען־יעהריגער וואלף מענדעלעוויטש. וועלכער איז גע בליבען אהן אויפזיכט, דער דאקטאר פון פאגאטאווע האט דעם פערוואונדעטען קינד ערטיילט הילף.

איבערגעפאהרען

[—] אויף עק פיעטרקאווער און זאמענהאף האט א פוהר איבערגעפאהרען דעם 20־יעהריגען הענא וואג־נער, די פאגאטאווע האט איהם ערטיילט הילף.

פעריסמ'ט

[—] אויף זגערזשער הייסיג האט זיך פעריסמ'ט די 19־יעהריגע אננא רעצלאוו.

ראדיא־פראגראם

מיטוואך ד. 12 אויגוסט

11.58 צייטסיגנאל פון ווארשא און העינאל פון מאריאצקען טורעם פון קראקא. 12.05 מוזיק פון גראמאפאן פליטען. 12.30 קינדער־פראגראם. 13.00 גראמאפאן פליטען. 13.15 טאג־פראגראם, קינא און טעאטער־רעפערטואר. 16.15 גראמאפאן פליטען. 17.10 סקוטען קאמוניקאט, 17.35 ראדיא כראניק. 18.00 קאנצערט. 19.00 פערשידענעס. 19.20 גראמאפאן פליטען. 19.45 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס־קאמער, פראגראם אויף מארגען, קאמוני־קאטען, צייט־סיגנאל פון ווארשא. 20.00 ראדיא־זשורנאל. 20.15 סאליסטען־קאנצערט, 21.00 ליטעראר־ישע פירטעל שעה. 21.05 סאליסטען קאנצערט. 22.00 פעליעטאן, 22.15 קאמוניקאטען, טענץ — מוזיק.

היינט — דער גרויסער וכוח אין פילהארמאניע וועגן „קדוש השם“

היינט אין אווענד קומט פאר אין פילהארמאניע דער גרויסער וכוח וועגן „קדוש השם“.

דער גרויסער דיכטער שלום אש האט אנגעשריבען א היסטארישען ראמאן „קדוש השם“, אין וועלכען ער שילדערט די געשעהעניש פון ת"ח. דעם ראמאן קונסט־ווערק האט בעארבייט פאר דער בינע ד"ר ווייכערט און די ווילנער טרופע האט עס אויפגעפיהרט. דאס שטיק האט ביי די „ווילנער“ געהאט א גרויסען ערפאלג און איז געגאנגען אין פערלויף פון 2 יאהר איבער 300 מאל.

ווען מ'האט דאס שטיק אין דער קינסטלערישער אינטערפרעטירונג פון די „ווילנער“ שווימט אויף די פראגע איבערן פראבלעם פון „קדוש השם“ בכלל, פונ'ם יודישען קדוש השם, וואס מיט איהר איז איר־בערגעפלאכטען די גאנצע יודישע געשיכטע פונ'ם אלטען עבר ביז'ן מאדערנעם הוית.

די פארם האט זיך געענדערט, דאס לעבען האט געבראכט צו אנדערע אויסטייטשונגען פונ'ם קדוש השם, אבער זיין אינהאלט איז געבליבען דערזעלבער — ראס מקריב זיין זיך פאר אנ'אידעע.

אט וועגען די פארמען — אקט ווער און פאסער קדוש השם, דעם אינהאלט און דעם ארט, וואס „קדוש השם“ פערנעהמט און אונזער געשיכטע קונסט און לעבען — וועלען היינט רעדען די רעד־נער פערענטען: דער בעקאנטער ארבייטער־טוער זרבבל, ד"ר ווייכערט און דער אנפיהרער פון די ווילנער דיר. מ.א.ה.

דער וויכוח האט ארויסגערופען א זעהר גרויסע פאראינטערעסירונג אין אלע קרייזען פון דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג.

צו אלע ה"ה פריזירער

צו וואס ארויסווארפען געלד, אז איהר בעקומט ביי מיר ביליגער און א רייכער'ן אויסוואהל ווי די פערשידענסטע קעלנישע און בלומען־וואסערן, ווי אויך אלערארט שטאהל־זאכען.

ביליגסטע קוועלע

Perfumerja J. Drukie

5 Zawadzka 5, tel. 175-92

היינט פרעמיערע פון רעווי № 3 — היינט פרעמיערע פון רעווי № 3

א. נ. אפשר וועט דער העלער ערלייבען

אויסגעפיהרט פון: M. Lukjańska, L. Orlińska, Żukowska, Niksarski, Szyndler, Boruński, Popławski i Darski ווי אויך גירלס

אין פראגראם צווישען אנדערע: „Menuet“, „Polka groteska“, „Nasze dzieci“, „Kacper bomba“, „Gapcio ordynansem“

וויץ, סאטירע, אקטואליטעטען א.ז.וו. רעזשי: F. Kalinowski באלעט־בעשטאנד: M. Lukjańska i Nikarski קאנפעראנסיער: J. Szyndler i M. Popławski

מוזיק אונטער דער לייטונג פון C. Kantor אנהויב פון די פארשטעלונגען 8 און 10 אווענד. פרייזען פון די פלעצער פון 1 זל. ביז 2 זל.

ווארשאווער רעווי־טעאטער

„Chochlik“

אונטער דער ארט. לייטונג פון Jerzy Darski

Kino Spółdzielni

40 SIENKIEWICZA 40

ŹRÓDŁO dodatków krawieckich

5 OGRODOWA 5

עמפפעהלט

צו די ביליגסטע פרייזען זעמטליכע שניידער־צודאטען

פון די בעסטע סארטען ווי:

אלפאגא — ערמל־פוטער
וויקטאריא — וולאשאנקע
בעק — טאשען
קלאט — שטייפע לייווענט

בעמערקונג: געדענקט די אדרעס **אגראדאווא 5**

א יונגערמאן

פון אנשטענדיגע עלטערן זוכט א פאסטען ביי וואס עס איז, פאר א קלענערן געהאלט. אפער־טען אונטער „אנשטענדיג“

א געוועלב

מיט א וויסטאווע פון זא־פארט צו פערדינגען אויף פאמארסקא (שרעדניא) 87 צו ערפאהרען ביי טייטעלבוים מלינארסקא 2 אדער בעלפער, פראנ־טשישקאנער 38.

ס'איז פערלוירען

געגאנגען א וועקסעל פון 70 זל. אויפ'ן נאמען א. שאפראן, צאהלבאר דעם 20/9־1930. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוברענגען אין אדמיג. פון דער צייטונג. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג.

השבת אבדה!

פאהרענדיג פרייטאג דעם 8/8 נאך גלאמנא טומ'ן אויטא פון לאגעווניצקא נאם האב איך פערלוירען א פארטפעל מיט 1 פראטעסט אויף 195 זל. ווי אויך א וועקסעל אויף 100 זל. צאהלבאר 1/9 ד. י. און נאך איינינע דאקומענטען די אלע זאכען האבען פאר קיינעם קיין ווערט דען עס איז שוין אנגענומען ערווי־בערונגס־מיטלען, די וועקסלען וערען אונגילטיג. בעטע דעם ערליכען פינדער דאס אפצו־ברענגען געגען בעלוינונג נא־תאמיטעסקא 18 פראנט געוועלב ד. מאראנטשיק.

קוואליפיצירטע רעפעזירקעס

צו סוויטערס, ווי אויך נייהערס אויף מאשינען, געזוכט מען ארבייט, ווי אויך א שיק־יונגעל קענען זיך מעלדען פל. וואלנאשטשי 2, אין סוויטער־פאבריק.

קלאנג־פילם־טעאטער „MIMOZA“

ul. Kilińskiego 178.

באכ'ז גרינדליכען רעמאנט

א גרויסע פרעמיערע!

פון פרייטאג, דעם 15 אויגוסט ד. י. און טעגליך

גרויסער קלאנג־פילם־פרעמיערע!

זינגער פון פאריז

אין דער הויפטראל:

MAURICE CHEVALIER

הונדערט־פראצענטיגער רעד־ און געזאנג קלאנג־פילם.

די פרייזען פון די פלעצער זענען נישט פערגרעסערט.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט־פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיסן

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל־בראך ווערט גרוים אזוי ווי א מענשען־קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער־קאן און עס פאלט ארוין אין דעם כוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע הויל־באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראקטיקען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר־דאקטאר בראכגרעוונג בעזונדערע זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס לייטונגען מיט הייל־גארטעלען און אפאראטען פאר פערקרימטע פוס און פלאט־פוס ספעציעלע אינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg

Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, front, parter.

בעמערקונג: דאס ערזעגליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג, דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס־פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען־קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם געעהרטען ה' ד"ר. י. ראפאפארט, ספעצ. פאר ברוך־ליידענדע און לאדז גאלמשאנסקא 10, פראנט, פאטער, פאר דער גוטער אינטערעסירטער הילף און רע־דען מיך דעם ערשטען טאג ראש השנה פון דעם שווערען און פאר מיין לעבען געפעהר־ליכען ברוך, פאר דעם וויסענשאפטליכען אנלעגען פון דעם באנדאזש פון זיין מעטאדע דאנק איך אויף דעם וועג הערצליך און עמפפעהל איהם דאדורך פאר אלע ברוך־ליידענדע.

Dr. M. Minzer, N. lekarz kolejowy K. Chorych.

אכטונג, צייטונג - פערקויפער!

די פערוואלטונג פון אונפארטייאישען צייטונגס־פערקויפער־פעראיין מאכט בעקאנט, אז זונטאג, ד. 17/8, 7 א זייגער אווענט קומט פאר

א פערזאמלונג

מיט דער טאג־ארדנונג: 1) די לאגע אין פאך, 2) וועגען קאנקורענציע און 3) פרייע פארשלאגען.

מען בעט אלע מיטגלידער, אלע ווי איינער זאלען קומען פונקטליך, ווייל עס איז וועגען אי־ערע אינטערעסען. מיט אכטונג

די פערוואלטונג.

וויכטיג פאר קליין־פאבריקאנטען!

איך נעהם אן צו שערען קעטען און צו טרייבען פערשידענע גארן ווי אויך זייד. רעעלע בעהאנדלונג.

מיט אכטונג **ה. בריסטאווסקי**

לאגעווניצקא 4.

הלך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע

גויל אלו רקיעי, קני כל חורש — תא:
דיו אלו ימי וכל מי כנישו — תא:
דירי ארעא ספרי זרשמי רשו — תא:

קענען נישט איבערגעבען דאס רעעלקייט פון דער אלט־בעוואוסטער

רעכטסקאנסולענטע־בויורא פון ה'

מאנעלא, פיעטריקאווער 17

(זאכאדניא 52) טעל. 148־79

וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געווי־סענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפע־לאציעס, אדוואלאניעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען, וועגען דירות אין אורושאנד רעזיעמשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג **ד. מאנעלא**, פעטריקאווער 17.

א פעהיגער מענש

זוכט בעשעפטיגונג ביי וואס פארא ארבייט עס זאל נישט זיין געגען קליינעם געהאלט. ערשטקלאסיגע רעפערענצען. די אדרעס אויפצוגעבען אין אדמיג. פון דער צייטונג פאר „F. G.“

Dr. med. W. Eychner

גינעקאלאג אקושער

זגערזשער 11

טעלעפאן 72–134

נעמט אן אינדערהיים פון 3־2 פ. מ. פון 9־7 נ. מ. אין קליניק „סאנאטא“ אגראדאווא 10 פון 1–12

אנ'איינזאמער

נעשעפטס־פעהיגער פענסיא־נירטער עלטערער יוד זוכט א שדוך מיט א בעסערער קינ־דערלאזע גרושה אדער אלמנה וועלכע זאל האבען אנ'איינגע־נע דירה אין וואו מעגליך א געשעפט. אפערטען:

Łódź, Skrz. Poczt. 362.

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער איינענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: קלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע גלידער א. א. וו. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכם

קליניק

ווענעריש כירורגישע

„SANATO“

אגראדאווא 10 טעל. 57־213

1־טע און 2־טע קלאס

ערצטליכע אויפזיכט

איבער דער מוטער און קינד.

פרייזען פון געבורט

אין 2־טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס־מיטלען

200 זל.

DR. MED. L. Pikielny

אורלאלאג

ספעציאל־ארצט פאר נירן, בלאז און אורין־קראנקע

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אן פון 7–4 אווענד.

מאשין־לעכער

ווערן אנגענומען אויסצונייהען ביי

ג. נארדמאן, צעגעלניאנא 29

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.